

diligenter expendit simplicia medicamenta, quae in theriacam adduntur; tamen nusquam (quantum immenit) botryos mentionem facit: neque etiam eius meminit de theriaca ad Pamphilianum scribens. quid, si eandem plantam apud Galenum in simplicium medicamentorum censu desiderari omnibus notum est? Adde illud postremo quod inter recentiores Graecos Paulus, & inter Arabas Avicenna botryn herbam theriacis non inferunt suis. Quae sane omnia nostram augeant, & confirmant opinionem. Cui si illud obijciat Fuchsius quod Nicolae Myrespicus in sua theriaca botryn Galenicam habeat, respondebo ego, quod Nicolai codex Graecus depravatus est, & innumeris scater mendis: id quod ipse Fuchsius non negabit, quod idem de Nicolai codice saepe numero pollicetur. Ex his itaque factis manifestum fieri arbitror, quod ut Fuchsius sententia, quae theriaca botryn adijcere contendit, refellenda est, ita Galeni interpretes, qui Amomum racemosum uertunt, probandi sunt, ut qui sint cum Andromacho Dioscoridem secuti: is enim Amomi Pontica notas perstringens, ipsam racemosam fecit, ut supra in eius mentione legitur. Amomi meminit Galenus lib. v. i. simpl. med. sic inquit: Amomum acoro similem facultatem obtinet, nisi quod acorum sicus sit, maiore autem concoquendi facultate Amomum. Hoc Graeco nomine *ἄμομον* dicitur, Latino item Amomum; Arabico, Hamamis, aut Hamama; Italico, Amomo.

K. 600.

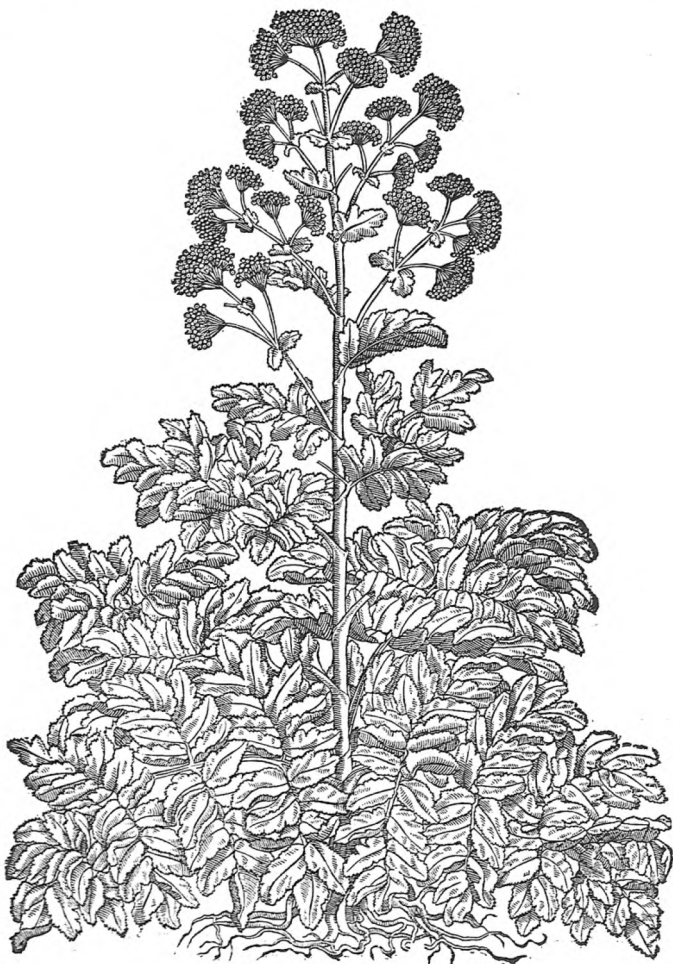
COSTVS.

CAP. XV.

• Oia exem.
ad hoc dō xxi
mā vna xxi no
vōte ois pap
Sūē. i. qui pie
nus est, & in
teget, & leuis
ut ferula.

Pracellit Arabicus, candidus, leuis, eximia odoris suavitate. Secundum locum sibi vendicat Indicus, a leuis, ubet, ut ferula niger. Tertius est Syriacus, grauis, colore buxus, & odore ferulas

COSTVS.

riens. Optimus est recens, albus, abunde pleuus, densus, aridus, à teredinibus non erofus, sine graecolentia, guttu calidus ac mordens. Vis ei exalfactoria: urinam ciet: menfes pellit: vitijs, quæ viliam male habent, tam impositus, quam fortis, & fuffitu auxiliatur: Contra uiperarum morfus sextantem bibere prodest: item aduerfus peccoris dolores, conuulfa, inflationesque ex uino & abinthio: uenerem ex mulfo stimulat: latus venter tinea ex aqua pellit: horribilus ex oleo ante fibrum accessiones, & neruorum resolutionibus oblinatur: uitia cutis in facie, cum aqua, vel melle illitur, emendat. Ad idcirco in antidota, & malagmata. Sunt qui, ad mifcus helenij Comageni præduris radicibus, adulterent. Quod deprehensu facile est: siquidem neque gustu feruet helenium, neque validum odorem vibrat, vt caput tentare possit.

Coffus, quo usque sunt officinae per longas etates, in amarum, & dulcem diuidi solet: tamen si tum Dioscorides, tum etiam Plinius nec dulcis, nec amari mensurauerint, sed nigridi, xat, & albi. Galenus quidem scribit leuculum Coffo inesse amaritudinem, sed quæ inter Græcos scripserit Coffum inueniri dulcem, hæcenus compertum non habeo: quauis Mauritanij, & eos secuti, dulcis, & amari quandoque mentionem fecerint. Qui in myropolis passim habetur, adulterinus est, quippe nec ulla odoris fuscitate commendatur: nec gustu adeo acri deprehenditur, ut admodum exulceret, vt Galenus inquit. Proinde medicamentis quæ Coffum exicipiunt, non erit, in eo iudicio, imponendum, cum præterea non planè licet, cuius nam plantæ sit radix. Porrò non desunt hodie impositores, quæ ex Gargano Apulia monte quotannis ad nos conuehant Pseudocoffi cuiusdam radices, amari saporis, quæ facie quadantenus Rhodiæ radicem repræsentant. Eas autem pro legitimo Coffo vendunt non strabus pharmacopœis, hys præsertim, qui in rei herbariæ cognitionem negligentius incumbunt. Plantam nos habere, atque etiam depingi curauimus, vt ex eius imagine, quam hic damus, discant imperiti cuius plantæ sint radices ille quæ pro legitimo Coffo circumferuntur. videtur tamen Pseudocoffi planta quandam præ se ferre maiestatem, & ideo non vulgaris iudicanda. Folijs est palustriae domestice maioriibus, densioribus, crispis, & asperioribus, humi accumbentibus, caule rotundo saniculae, geniculatoque bicubitali. E' geniculis ramuli oriuntur in vniuerso caule, in quorum summitatibus, umbella spectantur velino colore, nudo semine, subrotundoque. Radice nititur uegeta, crasso cortice, crassoq; refusa colore cinereo splendente. Præsertim hanc Herbarij, qui eam ex Apulia ad nos comportant, ad omnes capitis, neruorumq; affectus frigidus, quæntiam ad peccoris vitia, & ventriculi cructatus. Et piscarum omnium obstructions, & ad renum vesicæ, & uteri morbos. Ideo, diuino capitis dolore affectis, vertiginosis, comitialibus stupidis, veterosis, conuulsis, resolutis, asthmaticis, anbelatoribus, tussitibus, istericis, hydropticis, plurimum conferre Pseudocoffi radicem affirmant, quæ etiam flatu expellere, vermes necare, vrinæ, & calculos excere, menfes, secundas, epharvas ducere, siue bibatur ipsa radix, siue decoctum eius, aut si in fomentis, balneis, & desestibus aduletur. Præsertim eandem ad coli cructatus, ubi decoctum chylere infundatur, & aduerfus articulorum morbos, & coxenticum dolores. Nam cum amara sit, non nihil odorata, & nonnulla sic acridine prædita, hæc omnia Pseudocoffum præstare posse, facile concedam. Sunt insuper, qui Coffi loco Anglicam rectoribus uocantam supponendam existant. quorum sententiam magis probandam cenferem, quam eorum, qui pseudocoffis utuntur. Coffum enim hec radix non obscure refert: quandoquidem eximia illa odoris fuscitate tam incun- de spirat, ut angelice nomen sibi merito vendicasse videatur. Acris præterea est, nec amaris omnino exerts. Quapropter eos bandiquamdam damnandos putauerim, qui Anglicam Coffi genus esse crediderint. Contra verò eorum opinionem hæc unquam probarim, qui Zedoariam legitimum esse Coffum contendunt. Siquidem si nec Dioscorides assipulatur, nec etiam Galenus. Ille quidem, quod Helenij radicibus: quæ uegetæ magnæque sunt, Coffum adulterari scribit. Hic vero quod pluribus in locis afferat Coffum esse diffusioris, & adstringente constare facultate: adeoq; eximij fragrantissimæ esse odoris, vt non minus ad uingentia odorata paranda eius apud antiquos inuauerit vsus, quam malabarib; Anomij, Cassia atque Myrrhæ. Quibus tamen tum notis, tum facultatibus profus Zedoaria desinitur, quam potius grauior, quam iussit oleat. Ad- de quod Coffo Galenus leuculam planè amaritudinem, & validam tribuit acridinem, & validam tribuit acridinem, modo se habent, cum in ea validior amaritudo, & credo remissior deprehendatur. Nec præterea desunt caleniorios, qui dicunt, vt nobis insidentur, Zedoariam non Indicum esse Coffum, sed Syriacum. sed quis nos non videbit, cum nusquam audient sit in Syria nasci Zedoariam? Indica enim radix Zedoaria est, quæ per mare rubrum affertur Alexandriam Aegypti, verum non ob id negauerim pro Coffo substitui posse Zedoariam, vt alius diximus in Epistolis. Coffi vires scribit Gal. lib. vii. de sim. med. facultatibus, sic inquit. Coffus leuculam planè amaram, plurimam autem acrem, & calidam in se qualitate simul & facultatem continet, adeo ut etiam exulceret. Unde ipso cum oleo perfricant corpus ante accessionem in rigoribus pro circumsuadentibus. Sic verò etiam in resolutis, & ischiadicis, atque in summa in quibus exalfacere partem quauis, aut ex alto in superficie extrahere aliquem huiusmodi est opus, ad Coffum configitur. Eadem de causa urinas, menseseque pronocat: & ad rupta, conuulsa, & laterum dolores conuenit. Porrò ob amaritatem, quæ illi inest, humbricos latus enecat. Ob eandem & contractas velut ex sole maculas, & dicitur Græci uocant, cum aqua, aut melle usurpant. Inest item flatuosa quadam illi temperie humiditas, per quam & uenerem excitat cum nino uulso. Kōss ut Græce nominatur, quem admodum Latine Coffus, Arabicè Koffos, siue Chaff, & Italice Coffo.

Coffi confici dicitur.

Pseudo Coffi a Coffo differt.

Pseudocoffi quale melius & quibus polleat uribus.

Coffi vires ex Galieno.

Nomina.

Σαπφίος ἀπομαυρίως.

IVNCVS ODORATVS.

CAP. XVI.

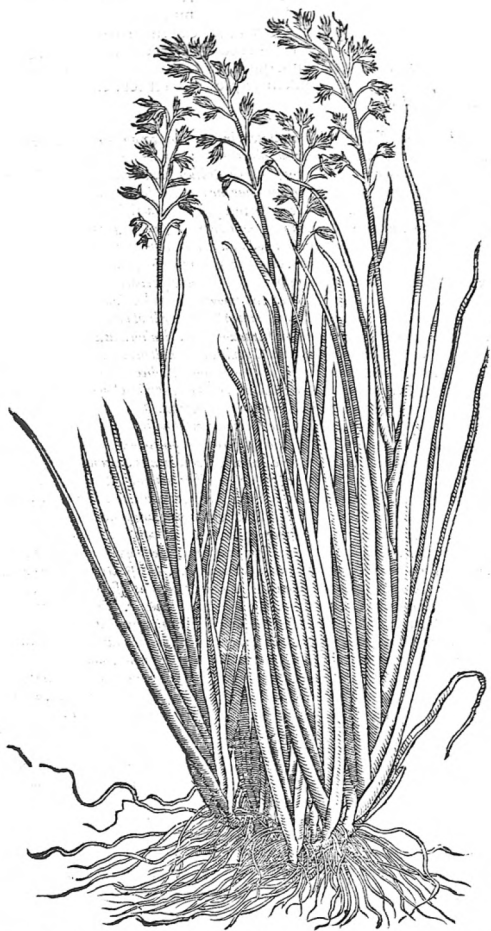
α Μείλις, κα.

Odoratus Iuncus in Africa, & Arabia nascitur. Laudatissimus ex Nabathæa: proximus Arabibus, quem aliqui Babylonium cognominant, alij teuchitin: pessimus ex Africa. Eligendus est rufus, recens, floribus referatus, tenuis, rubentibus fragmentis, qui manibus conficcando rosa odorem emittit, igneæ mordacitatis ad linguam. Floris culmorum, radicisque est vsus. Vm vrinæ uindere habet, menfes pellit, discutit inflationes, caput aggrauat, modice adstringit, comminuit, excoquit, ac venarum spiracula laxat. Flos eius in potu utilis in quæntibus reiciendibus: doloribus stomachi, pulmonis, iocinoris, & renum. miscetur antidotis. Radix adstringentior est: ideo fastidijs stomachi, hydropticis, conuulsis, drachema vna cum pari pondere piperis, per dies aliquot datur. Decoctum vulgæ inflammationibus, ad delidentium fortis, vile est.

Σαπφίος σαπφίως, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Iuncus odoratus officinis Squinanthem uocatur. Quæ uox, quauis deprauatè, ex plantæ, & floris nomine componitur, in unam utriusque iunctis dictionibus. Namque Squinanthem si ad rectam etymologiam referatur, non aliud inferret: quam duas hæc Græcas dictiones σαπφίως & αβίς, quæ latine florum iunci significat: σαπφίως enim iuncum, αβίς vero flo-

Iunci odorati consideratio.

vò florem Græcis designat. Veruntamen flos ad nos non importatur. quod tamen mirum non est, cum etiam Galeni tempore non haberetur. Proinde inquit libro primo de antidotis. His præterea Iuncum odoratum ex Arabia allatum immixtum præcipit, quem nescio quomodo Schæni anthos, id est, iunci odorati florem multi uocent, cum nobis floris copia non adeò suppeditet. Nam etsi tota aduehatur herba, sunt tamen eius superiores partes à camelis sæpe depasta: nec tantum ea, & delectantur maximè. hæc Galenus. Quæ (scilicet nobis dicere quod (cinnimus) potius ridenda, quam probanda uidentur. Arduum quippe fuerit credere, tam ingentem esse cameiorum numerum, qui locustarum modo in uniuersum Schæni flores depascantur, ut nulla penitus supersit planta, cui flos non deuoretur. Planta est Iuncus Odoratus peregrina, quæ ex Alexandria Aegypti ad nos comuehitur. Nascitur in Arabia, Syriaq, cum in campetribus, & palucis, tum etiam ubi lacus quodam tempore siccantur. Folia habet Caricis uel Zes, robustiora tamen, sursum spectantia, è quibus culmi exeunt geniculati, in quorum summitate flores habentur odorati. Radix est illi ima parte villosa odorataq; sed odor traiecit temporis deperditur. Reserunt quidam nasci odoratum Iuncum etiam in Apulia quin & in Campania provenit, ut Brasauolus inquit Pliny auctoritate. Sed vereor, ne hallucinentur, quod nec inde flores afferantur, nec palea: neque etiam id Plinius affirmanter asserat. Is, quo Sepsalarij passim utuntur, non afferitur aliunde, quam ex Alexandria. Caterum non parua quidem diligentia, dum emitur, est adhibenda. quandoquidem non desunt impostores, qui ad merces augendas, Schænanum palæarum, & herbarum quibusdam sefticis adulterent. Præterea uidentum est, ne vetustate exoleuerit: facile enim

Monachos
opinio est
li.

enim (vt in libro de antidotis docuit Galenus) ab hoc vis omnis euanescit. Scribunt Monachi illi, qui in Mesum commen-
tarios ediderunt, odoratum Iuncum, quo passim officina utuntur, spurium & illegitimum esse, cum ba palea ut eorum ver-
bis (vt) Dioscoridis schœnum minime referant. Siquidem radices primum medicina usi congruis illi non inesse contem-
dunt, sed capillorum modò tenues: deinde paleas ipsas nullam gustantibus acrimoniam relinquere, nulloq; rosarum odore
fragrans, si manibus conficeretur nec postremò iuncum aliquem proferre, sed calamos geniculis interceptos tritici, vel bor-
dei modo. Quia in re (pace eorum dixi) duplici errore notantur, primum quòd Dioscoridum officianter legitur: deinde
quòd illud affirmant, quod experimento proculdubio falsum esse deprehenditur. Quod autem Dioscoridum officianter le-
gerint, cum dicunt schœnum iuncum proferre, non calamum, facile patet. quandoquidem contrarium scribit Dioscorides,
vt schœni vires reddat his verbis, *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἰσίδων ἐστὶν. ὕψος ἐστὶν ἑξ ἑξ ἑξ, καλαμῶν, & ῥα-
δικοῦ.* Præterea quòd communis vsus schœnos acrimoniam non habet, pariter falsum est, quippe, vt experimento quotidie

10 comprobari potest, qui non longo tempore confenerit, linguam manū vsu velicat. Quibus palam est, Monachos vel nunquam
schœnum degustasse, vel si degustarint, illum adeò ut fastidire exoleuissimum fuisse, ut (quemadmodum Galenus inquit) omnem
acrimoniam, odoremq; amiserit. Quòd autem nostri schœni radices tenues sint, nihil ad historiam referit: siue enim ten-
ues sint, siue crassæ, eas non deserit Dioscorides. Schœni flores ex Alexandria una cum integra planta allatos ego in
manibus habui, qui digitis attriti rosarum odorem emittebant. Quamobrem non temerè contra Monachorum sententiam
affirmandum putauerim, communis vsus schœnum legitimum, & probatissimum esse. Sed si quidem adhuc magis reprehen-
di uidentur (non tamen vt eorum dignitatis aliquid derogetur quòd in Diagalangæ compositione scripsit, radicem galan-
gam uocatam legitimum esse schœnum, ipsamq; galangam ad nos afferri. quod prorsus à veritate alienum deprehenditur.
Ceterum & in hoc pariter Fuchsium errasse crediderim. quippe qui scripsit sua in methodo, schœni antithi stipites nullam
acrimoniam manū relinquere. Est etiam Anguillarum fortasse sententiam sequens pluribus contendit
schœnatum communis vsus esse adulterinum. Primum quòd caulem non habet Cyperi, vt Dioscorides in Cypero testatur,
deinde quòd eius radices similes nostro uocato Thu baudquaquam conspiciuntur. Præterea, quòd antiquus vsus fuerit
florum caulis radicem non foliorum. quibus tantum nobis est usus. Ad hæc quid in nostratis tum caule tum radice nullus
prorsus odor percipitur, nec sapor, sed tantum in folijs, quibus non utitur Dioscorides. Hac itaque sunt Anguillarj argu-
mentum, quæ non parum fortasse ualere putaret, qui aliorum sententiam non audierit. Ego uerò hęc argumentum me mi-
nimo quidem yngeat à priori mea opinione amoueri possunt. Siquidem ante Oribasium nulla Dioscoridi ad Cyperi descriptio,
ideè nec foliorum, nec caulis, nec seminis, nec radices. Quo fit ut illa omnia in Dioscoride addita crediderim, adde quòd
in omnibus exemplaribus Dioscoridis, quæ ad manus sunt, non legitur Cyperum odoratiuicium modo calamum proferre, sed
iunci simpliciter. Et si odorati perperam addiderit Ruellius id quòd ipse uidetur apertè satis demonstrare Dioscorides, cum
dicit, *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν.* Siquidem Cyperi caulis nullam prorsus Calami faciem refert cum rotundus nõ
sit, sed angulosus, alba farctus medulla, non inanis nec ulla in parte geniculatus, ut calamus. Ideoque Schœnanthum, ro-
tundum odoratum Iuncum uocat Galenus lib. 6. de compos. medicam. secundum locos. Ad hæc non reperio scripsisse vsquam
Dioscoridem, Thu radicem haberi Schœnantho similem. Sed quòd Thu superior radix, quæ digiti minimi crassitudinem
æquat, ex obliquo adnatas habet fibras, siue exiguas radices vsu ferè similes, quæ in Schœnanti & Ellebori nigri crassitudinem
uisuntur. Nam ita habent Dioscoridis uerba: *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἰσίδων ἐστὶν. ὕψος ἐστὶν ἑξ ἑξ ἑξ, καλαμῶν, & ῥα-
δικοῦ.* *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἰσίδων ἐστὶν. ὕψος ἐστὶν ἑξ ἑξ ἑξ, καλαμῶν, & ῥα-
δικοῦ.* *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἰσίδων ἐστὶν. ὕψος ἐστὶν ἑξ ἑξ ἑξ, καλαμῶν, & ῥα-
δικοῦ.*

Fuch. lapsus
licet odorati,
vires ex Gal.

20 Iunci simpliciter. Et si odorati perperam addiderit Ruellius id quòd ipse uidetur apertè satis demonstrare Dioscorides, cum
dicit, *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν.* Siquidem Cyperi caulis nullam prorsus Calami faciem refert cum rotundus nõ
sit, sed angulosus, alba farctus medulla, non inanis nec ulla in parte geniculatus, ut calamus. Ideoque Schœnanthum, ro-
tundum odoratum Iuncum uocat Galenus lib. 6. de compos. medicam. secundum locos. Ad hæc non reperio scripsisse vsquam
Dioscoridem, Thu radicem haberi Schœnantho similem. Sed quòd Thu superior radix, quæ digiti minimi crassitudinem
æquat, ex obliquo adnatas habet fibras, siue exiguas radices vsu ferè similes, quæ in Schœnanti & Ellebori nigri crassitudinem
uisuntur. Nam ita habent Dioscoridis uerba: *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἰσίδων ἐστὶν. ὕψος ἐστὶν ἑξ ἑξ ἑξ, καλαμῶν, & ῥα-
δικοῦ.*

30 Iunci simpliciter. Et si odorati perperam addiderit Ruellius id quòd ipse uidetur apertè satis demonstrare Dioscorides, cum
dicit, *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν.* Siquidem Cyperi caulis nullam prorsus Calami faciem refert cum rotundus nõ
sit, sed angulosus, alba farctus medulla, non inanis nec ulla in parte geniculatus, ut calamus. Ideoque Schœnanthum, ro-
tundum odoratum Iuncum uocat Galenus lib. 6. de compos. medicam. secundum locos. Ad hæc non reperio scripsisse vsquam
Dioscoridem, Thu radicem haberi Schœnantho similem. Sed quòd Thu superior radix, quæ digiti minimi crassitudinem
æquat, ex obliquo adnatas habet fibras, siue exiguas radices vsu ferè similes, quæ in Schœnanti & Ellebori nigri crassitudinem
uisuntur. Nam ita habent Dioscoridis uerba: *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἰσίδων ἐστὶν. ὕψος ἐστὶν ἑξ ἑξ ἑξ, καλαμῶν, & ῥα-
δικοῦ.*

40 Iunci simpliciter. Et si odorati perperam addiderit Ruellius id quòd ipse uidetur apertè satis demonstrare Dioscorides, cum
dicit, *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν.* Siquidem Cyperi caulis nullam prorsus Calami faciem refert cum rotundus nõ
sit, sed angulosus, alba farctus medulla, non inanis nec ulla in parte geniculatus, ut calamus. Ideoque Schœnanthum, ro-
tundum odoratum Iuncum uocat Galenus lib. 6. de compos. medicam. secundum locos. Ad hæc non reperio scripsisse vsquam
Dioscoridem, Thu radicem haberi Schœnantho similem. Sed quòd Thu superior radix, quæ digiti minimi crassitudinem
æquat, ex obliquo adnatas habet fibras, siue exiguas radices vsu ferè similes, quæ in Schœnanti & Ellebori nigri crassitudinem
uisuntur. Nam ita habent Dioscoridis uerba: *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἰσίδων ἐστὶν. ὕψος ἐστὶν ἑξ ἑξ ἑξ, καλαμῶν, & ῥα-
δικοῦ.*

50 Iunci simpliciter. Et si odorati perperam addiderit Ruellius id quòd ipse uidetur apertè satis demonstrare Dioscorides, cum
dicit, *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν.* Siquidem Cyperi caulis nullam prorsus Calami faciem refert cum rotundus nõ
sit, sed angulosus, alba farctus medulla, non inanis nec ulla in parte geniculatus, ut calamus. Ideoque Schœnanthum, ro-
tundum odoratum Iuncum uocat Galenus lib. 6. de compos. medicam. secundum locos. Ad hæc non reperio scripsisse vsquam
Dioscoridem, Thu radicem haberi Schœnantho similem. Sed quòd Thu superior radix, quæ digiti minimi crassitudinem
æquat, ex obliquo adnatas habet fibras, siue exiguas radices vsu ferè similes, quæ in Schœnanti & Ellebori nigri crassitudinem
uisuntur. Nam ita habent Dioscoridis uerba: *ἡ δὲ τοῦ αἰθίου, καὶ τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἰσίδων ἐστὶν. ὕψος ἐστὶν ἑξ ἑξ ἑξ, καλαμῶν, & ῥα-
δικοῦ.*

Nominia.

Καλαμὸς ὀσμωτικὸς.

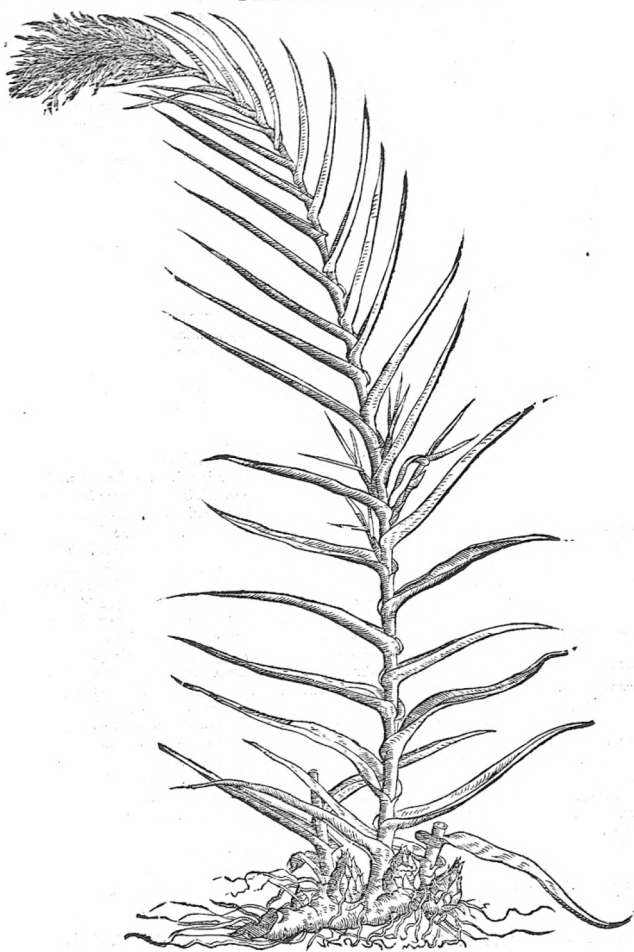
CALAMVS ODORATVS.

CAP. XVII.

Calamus odoratus in India nascitur. Melior est fuluus, densè geniculatus, & qui assulosè frangi-
tur, plena arancorum fistula, albicans, lentius in mandendo, & adstringens, & cum aliquanta aci-
monia. Vrinam potu ciet: quare cum gramini, aut apij femine coctus in aquæ lubter curem fuerit morbo,
60 renum vitij, stillicidio urinae ruptique commode bibitur: menses & potu, & appositu pel-
litur: tussis fuffitu medetur per se, aut ex resina tercinthina, haustu per arundinem fumo: ad muliebris
infessus decoquitur, & clysteribus imponitur. Malagmatis, & suffitionibus od oris gratia cõmifcetur.

Calamus, & Iuncus odoratus (vt Theophrastus est auctor lib. ix. cap. vii. de historia plantarum) trans Libanum mon-
tem, inter ipsam Libanum, & alium quendam montem paruum ualle minima exenit: non, ut quidam dixerit, inter
Libanum atq; Anitibanum. Inter quos campus amplissimus, & pulcherrimus est, quem Aulonem appellant. Quæ uerò ca-
bamus, & iuncus proveniunt, lacus in amplius spaiatur, in xta, cum palustribus laccatis istis affurgunt. Occupant locum plus
quam triginta stadia. Virides nequaquam esse videntur, sed steci: forma uerò nihil ab alijs differunt. Locum ingredienti prius
quod odor aspirat, non tamen longius spirat, ut quidam referunt. Hic enim locus à mari plus est, quam stadio centum quin-
quaginta. Sed in Arabia aspiratio nem agrj odoratissimam esse inter omnes constat. hæc de Calamo Theophrastus. Cui etiã
subscribit Plinius libro xii. cap. xxi. ubi sic habet. Calamus quoque odoratus in Arabia nascens communis frãdis, atque

Calami odo-
rati historia
ex Theoph.

Syria est in qua vincit omnis à nostro mari centum quinquaginta stadiis. Inter Libanum montem aliamq; ignobilē, non
 (vt quidam existimare) Antilibanum in conualle modica iuxta lacum, cuius palustris estate siccantur, tricenis ab eo sta-
 diis calamus & unicus odorati gignuntur. Nihil ergo à ceteris sui generis differunt aspectu. Sed Calamus praestantior odo-
 re latim è longinquo inuita, mollior tactu, meliorq; qui minus fragilis, & qui assulose frangitur. Inest fistula araneum, 10
 quod vocant florem. Praestantior est, cui numerosius: reliqua probato, vt integer sit. Damnatur alibi. Melior quo-
 breuior, & crassior, lentusq; in frangendo. haecenus Plinius. Sed certè satis palam esse arbitror (vt in acori commenta-
 ris diximus) quàm magno ducatur errore Brasauolus Ferrariensis, quod tam facile sibi persuaserit, legitimum odoratum
 Calamum illam esse radicem, que tenere omnibus in pharmacopolis illius vicem explet, quamq; verum esse acorum suve-
 rius pleribus rationibus comprobauimus. Quandoquidem primum ex ipsi Calami appellatione, deinde ex eo, quod dixerint
 Theophrastus, & Plinius non differre hunc forma à reliquis sui generis, id est, ab omni arundinum genere, vique constat
 odoratum Calamum genere, & forma arundinem praese ferre, odoratam tamen, non autem esse radicem. Quocirca Pli-
 nius Dioscoridem fortasse fecutus, dixit. Fistula (hoc est cavitati) inest araneum, quod vocant florem: non autem ra-
 dici, vt falso contendit Brasauolus, araneum illud inueniri in vulgari illo officinarum. Ad haec Plinius lib. XXI. cap.
 XI. dicit plura arundinum genera, & vires recenset, idem apertissime ostendit, his verbis. Arundinis genera. XXI. de-
 monstrauimus, non aliter euidentiore illa natura, quàm continuis vt voluminibus tractauimus. Et quoniam plura genera se-
 cimus,

cimus, illa, que in India Syriaq; nascitur, odorum vnguentoriumq; causa, vrinam mouet cum gramine, aut apij fenice de-
 coctis, & mensura admodum medetur conuulsis duobus obolis posita, iocinori, renibus, hydropsi, tussi etiam suffusio, magis-
 que cum resina. hęc Plinius. Sed preterea vulgares calami radices, quas acori esse censemus, asulos nequaquam frangi
 possunt; sed transferuntur, quemadmodum & iris. Quo fit, ut eorum innoteat lapsus, qui Calamum odoratum has radi-
 ces esse contendant, qui tamen (vt aperte ostendimus) nil aliud est, quam arundo. Ceterum si quisquam dixerit, has radi-
 ces, quarum est usus, esse calami odorati proprias, non acori, illud sane argumentum destruit, quod intentionibus euidenter
 apparet. quandoquidem estis complures illius acori radices habeantur, que sicca gerunt in cucumeris folia, iridi omni ex
 parte similia, nulla tamen vsquam inuenta est, que secum arundinis trunculum cucumerini annexum deferat. nempe acori
 proprium, non odorati calami est, iridis folia ferre. His itaque rationibus Fuchsij sententia vnprobanda mihi vi-
 detur, quippe qui putauerit in suæmodum, vulgarem officinarum calamum vteri odorati calami esse radicem. Porro mi-
 nimè quidem competunt habeo, Dioscoridem, nedum Galenum, qui ex odoribus, & asporibus vires equè, ac qualitates
 omnium simplicium medicamentorum accuratissimè inuestigauit, dixisse aliquid odorato Calamo inesse amaritudinè, quò
 tamen in acoro haberi Galenus prodidit. Qui Calami odorati vires pluribus descripsit lib. v. 111. simplicium medicamentorum
 sic inquit. Calamus odoratus leucilum quandam adstrictionem, ac nimiam acrimoniam possidet: magna ex parte
 essentia eius terrena est, & aerea, in caliditate friguitatisq; coniugatione temperata. Quamobrem moderatè vrinam
 mouet, & facultatibus, quas icteri, & stomachi imponuntur, miserè potestum in fomenta quoque iteri, qui phlegmonis
 gratia, aut irritandis mensibus assumuntur, utiliter admiscetur. Ponatur itaque, habeaturque secundi ordinis curia, que
 ex calfaciunt, & desiccant, valentius tamen desiccant, quam ex calfaciant. Inest quoque ei quedam purium tenuitas, velut
 alijs omnibus odoratis. Ceterum illorum compluribus tenuum partium plurimum, calamo uerò non multum adest. hęc
 Galenus. Quibus facile patet, Calamum officinis uocatum, legitimum esse nequaquè: maior enim illi inest acrimonia, quam
 suo referat Galenus. Eaq; propter legitimum calamo odorato nos esse hoc suo destitutos fateri non dubitauerim: id quod
 etiam aliquibus satis persuasum esse puto. Nam propterea sunt qui libellum secuti de substitutis medicamentis falsò (ut, mea
 quidem fert opinio) Galeno adscriptum, sphaegnium, id est, muscum arborcum, calami odorati loco supponendum esse velint.
 Quam equidem sententiam ut hæsenus probaueram, ita etiam literis mandaueram. Nunc autem quoniam illud mihi ab-
 surdum uidetur, quod ea medicamenta inter se commutari debeant, quæ contrariam facultatem sortita sunt, cuiusmodi
 esse deprehenduntur calamus odoratus & sphaegnios: ideo non temerè cogor mutare sententiam, atque ab illis desistere.
 Sed quid pro calamo odorato rectè substitui posse credamus, alibi, Deo concedente, explicabimus. Eius nomen Græcè
 est Καλαμὸς ἀρωματικός: Latine, Calamus odoratus: Arabicum, Χαβήβη, aut Casab aldatira: Italicum, Calamo
 odorato.

Fuch. opinio improbat.

Calami odorati vires ex Galeno.

Nomina.

Βάσα, or. BALSAMVM. CAP. XVIIII.

Balsamum arbor albæ violæ, a lycij, siue pyracanthæ magnitudine conspicitur. Folium rutæ pro-
 ximum, longè candidius, perperitò virens. In iudæa folium quadam valle, & Aegypto nascitur:
 his differens modis, scabritia, perceritate, gracilitate. Quod igitur tenui, & capillacea coma est, the-
 ritum vocant, quasi demelle sit: fortassis quoniam ob gracilitatè facile demeterat. Aestius (sub ortu
 canis ardoribus, arbus vnguis ferreis inciditur, manatque è plaga b succus, quem Opobalsamum
 vocant: sed tam exiguo stillatur, ut annis fingulis, ne plures quidem, quam seni septenive congiij cogan-
 tur: inbique pondus duplo rependitur argento. c Succi probatio est, vt sit recens, validi odoris, lyn-
 cerus, non ad acrem vergens, dilui facili, læuis, adstringens, ac modicè mordens gustu. Sed varè
 vitiatur misto ab aliquibus terabinthi, cypri, lentifici, balani vnguento: item fulino, metopio, melle,
 aut à Cypria cera liquida. Quod maleficium faciliè deprehenditur: nanque merus in lancem vestem
 fufus, e neque maculam facit: neque si eluatur, notam relinquat vitiatum autem inharct, & lacinilla-
 tur, coloreque laetescit: vitiatum uero olei modo innatet, se conuoluens, aut in stellæ modum diffun-
 dens. Syncerus senescens crassescit, deteriorque redditur. Hallucinatur, qui aqua concretum pes-
 sum ire, & ad ima sidere arbitrantur: postea dissipatum supernatate. E ligni genere, quod Xylobal-
 samum vocant, probatur recens, f farmento tenui, fuluum, odoratum, quod antennis opobalsamum
 spirans. Necessarius etiam seminis erumpit vsus: quare eligatur flauum, plenum, græde, ponderosum,
 mordens gustu, feruens in ore, modicè opobalsamum olens. Adulteratur semine hyperici simili,
 quod à Petra oppido defertur. Sed coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, sapore piperis.
 Efficacissima uis inest succo, & quàm maxime calfaciens: abstergit quæ tenebras oculorum pu-
 pillas offundunt: medetur perfrictionibus vultu cum rosaceo cerato appositis: menses quoque, secundas
 das, & partus extrahit: horrores illius discutit: vlcera fordida expurgat, & cruda concoquit: vrinam po-
 tu citet: ægri spirantibus prodest: datur in lacte contra acnionum haustum, aut serpentionum ictus. Mi-
 scetur cortex, malagmaticis, & antidosis. In summa præcipua autoritas succo, secunda semini, mi-
 nima ligno. Semen commodè potui datur doloribus lateris, pulmonum vitij, tussi, ischiadicis, comi-
 tialibus, vertiginosis, orthopnoicis, urinæ difficultati, torminibus, ac serpentionum morsibus: ad mulie-
 bres suffus perquam vile est: vultum aperit in defecationibus balnearum decoctum, & humorem
 euocat. Lignum eadem habet vires, aliquantò minores. Ex aqua porum cruditatibus, torminosis,
 vultis, uenenatorum ictibus opitulatur: vrinam citat: ad capitis vulnera cum sicca Iri cõuenit: si quas
 ossium extrahit. & ad vnguentorum spissamenta additur.

a Meum, & Drag. non habent.

b Meum & Drac. liquor. c Meum 700. lib. liquo. tis.

d Omnia ex c. an. vltis. i. c. v. s. rotum. m. y. ce. rotum. aut. Cy. prii. b. laue. i. e. Omnia ex c. au. i. s. a. e. no. ni. e. s. i. au. i. s. i. ma. cu. la. non. faci. ne. que. notam. f. i. habens. ra. mos. te. ues.

Antiquius Balsamum (vt Plinius libro XII. cap. xxv. est auctor) in duobus tantum hortis, vtroque regio, altero
 iugiter viginti non amplius, altero pauciorum uni terrarum Iudææ concessum erat. Sed postea propagata admo-
 dum fuit species, cum Iudæa ipsa simul cum balsamo Romano potius sum. Qui veluti politicarum pretiosarumque rerum
 propagatores, tam dignam, claræque stirpem rariam esse non tulerunt. Itaque eam malleolis serendo, atque iterando
 non secus ac vires in collibus propagantur rariæ aucreuerunt. Quocirca Iustinus quoque hæc de Balsamo memoria pro-
 didit. Operi genti Iudæicæ ex vethigilibus opobalsami creare, quod in his tantum regionibus gignitur. Est namque val-
 lis, quæ continuis montibus, velut nuro quodam cincta ad instar castrorum clauditur. Spatium loci ducenta milia iu-
 gerum.

Balsami con sideratio.

gera, nomine Hierico dicitur. In ea valle Sylva est & vberitate, & emanitate arborum infamis: siquidem palmato, & opobalsamo distinguitur. quoniam species huius insignis, ac pretiosa arboris plurimum adacta sit. hanc Iustinus. 5. scripsit Balsami historiam etiam Strabo lib. xv. suae geographiae, ubi sic habet. Hiericus est campus a montana quadam circumdatus, quis in theatri speciem ad ipsum declinat. Hoc in loco est palmaceum palnis abundans spatium sphaerum centium, & totum irriguum, & habitacionibus plenum, ubi & regia est, & Balsami viridarium. Quae arbor odorata est, & fructuosa, & cytho, & terebintho persimilis. Eius corticem vulnerante, succum in vasis suscipunt tenaci lacti persimilem. Sed alii etiam, quam in Iudaea nasci Balsamum eodem libro idem testatur, praeter Plinium, & Solini sententiam, cum inquit. Et apud Sabaeos ibus, & Myrris, & cinnamomum nascitur: in ora etiam Balsamum, & quadam alia planta valde odorata. haec ille. Ori etiam Balsamum in Arabia testis est Pausanias in Beoticis magnitudine fructus myrti, foliis amaraci, sub cuius umbra innumerae apicantur uiperae, & suauissimo eius liquore aluntur. Sed quoniam modo sit factum: ut in Syria peregrinatus non ore statetur, quod hoc tempore omnibus sanè Balsami plantis Iudaea sit penitus destituta, cum olim sola Balsami ferax à compluribus crederetur. Quod certi dicam, & quibus auctoritatibus id comprobem, sanè non habeo. Verum cum certo sciam probatissimorum uirorum testimonio, qui ex Italia soluentes plures in Aegyptum nauigauerunt, Memphi Balsami uiridarium extare, illud fortasse euenisse putandum est, quod è Iudaea ab Aegypti regibus, quibus uniuersa subyeciabatur Syria, omne in uniuersum Balsamum eò fuerit translatum, quò decoris inde plurimè regie accederet. Quoniam Balsamum in Aegypto quoque prouenit antiquiorum monumentis mandatum est, ut ex ipso Dioscorido constat, atque etiam ex Galeno libro primo de antidotis, cap. 1111. ubi de melle agit componendis antidotis idoneo. Verumtamen id est, quod in Italiani, ne in tota dicam Europam, neque lacryma, neque semen, neque lignum, neque cortex importatur, nisi adulteris, & imposturis uiciata. Ceterum non modò fuit id etatis nostrae adulterium, sed & antiquum, ut auctor est Theophrastus, qui haec de Balsamo lib. ix. cap. v. de historia plantarum posteritatis memorie mandauit. Balsamum in ualle Syriae prouenit. Eius hortos duos tantum affirmant, alterum uiginti iugerum, alterum multò minore. Arboris magnitudine, quae malo punicis magna: rami multi: folium rusa simile, candidum tamen, perpetuò uirens: fructus similibus terebintho tam magnitudine, & figura, quam colore. Is quoque admodum odoratus est, & magis quam lacryma. Colligitur lacrymam in caudice, & parte superiora tradunt, facta incisione unguibus ferreis sub fydere, cum aësi maxime agit. Collectum uero alacè fieri tota. Sed quod manat, multum non esse, uix enim toto die concubam posset impleri: odorem tamen inferri eximium, & copiosum, adeò ut ex paruo spatium per longum odor ualeat permeare. Ceterum sycerum ad nos nullum aduenit, sed quod missum colligitur, plurimum enim missionibus uitiari, quod è Graecia uenditur. Ideò, Galenus lib. primo de antidotis narrabat, cum non ignoraret, opobalsamum diuersis modis adulterari posse, ita ut disculter ementis diceret, quae, se proprio oculis non intuitu cernere uoluisse, & quomodo cresceret Balsamum, & quomodo lacrymam mitteret: uoluit, sycerum eius lacrymam partem habere, ueluti regulam ad discernendum alios Balsami liquores, qui per orbem ab imposturis uitiati circumferrebantur. Modus autem incidendi corticis, ut inde liquor effluat, apud auctores sanè varius est. quandoquidem Theophrastus, & Dioscorides arborem dixerunt unguibus ferreis scalpi, ut inde uulnere cortex fluat lacryma. Plinius uero contra, si ferro incidatur, statim succari, atque emori scribit: ob idq; qui opobalsamum colligunt, inquit, uetro, lapide, ossisq; cultellis ad corticem uulnerandum utuntur, deinde succum lana excipientes in corniculis colligunt. Ceterum cum mecum saepius cogitauerim à tot imposturis, quae indes inueniunt, nos caucere non posse, non alienum fore diximus illud in hominum memoria reuocare, quod si inquam opobalsamum uenale inueniat, (tametsi in Italia per longas aetates non amplius ipsum uenturum putem) non ematur, nisi prius de eo omne fastidiculum, quo clarè cognoscatur omnibus vsu praestare tum notis, tum facultatibus, quae illi ab auctoribus tribuntur. Ad haec Balsami fructus, uis semen, quod Carpopalsamum uocant, ab eo quidem longè differt, quod eius temporibus ex Alexandria comparatur. Si quidem optimum legitimumque flauum sit oportet, siccum, ponderosum: gustu mordens, & feruens in ore: non autem nigrum, leue, inane, non acre, & nullum spiritum odorem, quale, quod circumfertur, deprehenditur. Quod fit, ut non aliud suscipiendum sit, quam quòd hoc idem sit semen hyperico simile, quod etiam Dioscoridis suo à Petra Palaestina oppido deferrebat. Hoc idem ligno euenit, quod Xilobalsamum uocant officinae Graecae secant, quippe quod passim in ijs habetur, potius myrtum, quam Balsamum refert. Corticis non memini Dioscorides, quoniam dixerit Plinius libro & cap. superius citatis, ipsam quoque in usu medentium esse. Balsamum memorie prodidit Galenus lib. v. de simplicium medicamentorum facultatibus. sic inquit. Balsamum desiccatur, & exalcat secundo excessu. Est autem tenuium partium, adeò ut odoratum sit. Sed liquor eius subtiliorum etiam partium est, quam ipsa planta, non tamen adeò calidus, ut quidam existimant tenuitate partium falsi. Porro fructus eius persimilis generi facultatis est, ceterum longè in subtilitate partium inferior. Placet eidem Galeno (ut in libello de supposititijs medicamentis illi adscripto legitur) ut Balsami uice siccæ myrris, aut oleum irinum, in compositis medicamentis commodè inseri possit: xylobalsami uero loco leucioj radix. Porro quid carpopalsami uice supponendum sit, nullibi apud eundem repperi, tametsi in quadam incerti auctoris libello, quem Iephalarij, quid pro quo nuncupant, pro opobalsamo oleum terebinthinum, uel laurinum, uel gummi bederæ, subiiciatur: pro carpopalsamo bederæ corymbus: & pro xylobalsamo bederæ ipsius lignum: tantum ille bederæ tribuit auctoritatem. Sed alia est opinio nostra: nam ipse libentius pro opobalsamo oleum myrrificæ nucis, uel styracinum supposuerim, quam terebinthinum, uel laurinum: pro xylobalsamo agaralochum; & pro carpopalsamo uulgares cubebas. Quod autem Carpopalsami locum cubebæ rectè supplere possint, plerique medicæ studiosi id mecum sentiunt. Sed addam praeterea, quòd si ea mandantur, dentibusque conficiantur, mordent gustum, feruente in ore percipiuntur, & aromatis non modicum respiciunt. quas nimirum qualitates Balsami fructui inesse Dioscorides testatur. Hinc igitur fit, ut in hoc à Fuchso, siro aliquò doctissimo, planè dissentiamus. naque in libro, quem de compositione medicamentorum nuper auctum edidit, Carpopalsami loco leucioj radicem supponendam censet: & quidem argumentò ut inquit quòd ita scriptum repperit in eo Galeni libro, cui titulus est de substitutis medicamentis. Verum cum ipse nusquam (quod equidem legerim) in legitimis Galeni libris inuenierim, hunc auctorem, si desit Carpopalsamum, substituere, uel uiribus proximam facere leucioj radicem, cui nulla prorsus inest qualitas, neque facultas, quae Carpopalsamum respondeat, non est, cur in hoc Fuchsijs probem sententiam. Ceterum afferunt iam (ut audio) ex occidentalibus Indijs liquor odoratissimus liquido Syraci addidum si militi, quem qui deserunt, appellent Balsamum, quòd nonnullas Balsami prae se ferat. Verumtamen cum teste Strabone Balsami lacryma lacteo colore sit, crediderim potius nouum liquorem hunc, uerum esse factitium, uel Syracis liquorem, quam Balsami: ob idq; non esse penitus ab re, si quicquam eo Balsami loco steterit. Quidam recentiores cum se Opobalsamum desitutos conficiant, illud artificioso quodam non sanè damnando componunt. Faciendi modum sic habet: ego enim hac ratione plures ipsam mihi confeci. Sanito resina terebinthina, abiegna, cuiusque libram: thuris albi, ladani, cuiusque unc. sex: cinaridi Indicae drac. duas: radicem phis, iridis, acori, alari, cyperi, singul. drachmam: mastiches, galange, caryophyllorum,

Carpopalsamum non legitimum.

Balsami uires ex Galeno.

Fuchsijs opinio improbat.

Balsami factitij conficiendi ratio.

Musci arborum historia.

Galenus lib. vi. de simplicium med. facultate, & post ipsum Paulus non modò Muscum, qui cedris innascitur, inter cõgnata oritur, tradiderunt. A qua ipse quidem in uallis Anania montibus supra Tridentum muscum admodum villosum proprijs manibus quamplurimes decerpit, multo sanè odoratiorem, pulchrioremque, quam qui in populo, & quercu provenit. Nec minus picco suavitèr olet abiegnus, quo in eorundem montium sylvis, abietes innumeras admodum villosas, incanescens mihi videre sæpius contigit, ut prima statim facie crediderim villos frondium loco vis in arboribus genitus esse. Scortitur arboreus Muscus varia, ac diversa nomina: quippe & muscus, & bryon, & sphagnos, & splachnon, & hypnon appellatur. Meminit huius Plinius lib. xii. cap. xxxiii. sic inquit. Sphagnos in Cyrenaica provincia maxime probatur: alij bryon uocant. Secundum locum obtinet Cyprius, tertium Phœnicus. Fertur & in Aegypto nasci: quin & in Gallia non dubitauerunt. Sunt enim hoc nomine cani arborum uilli, quales in quercu maxime videmus, sed odore præstantes. Laus prima candidissima, atque altissimis secunda rusticissima nigra. Et in insulis, petrisque nati improbantur, omnesque, quibus palmarum, atque non sicut odor inest. haec Galenus Plinius. Ceterum in eo genere, quod in Italia provenit, & is nobilior, & odorator apparet, quàm larice nascitur: quapropter & viribus fortasse præstantior erit. Nimirum recorder me non parum eo quandoque fuisse oblectatum, dum nocturno tempore quibusdam in montibus super sano recumberem, ex conquisitis plantis defatigatus, ubi larces innumeræ erant omni ex parte nullo musco incans. Quandoquidem pastores, vires veluti re nouas, & voluptuosas

ptuosa referent, quodam paruo ignis lumine hos tillos incendebant, qui tanto flagrabant impetu, & crepitu, ut nobis quidem viderentur tormentorum puluerem facile superare. Quippe flamma una cum ingenti fauillarum copia, in obscura noctis silentio ad astra tolli videbantur, relicto sui odoris oblectamento. Vnde illud existimauerim, quod Galenus, cum bryon in quercubus, & piceis inueniri tradiderit, non solum de picea intellexerit, sed etiam de congeneribus plantis, nempe abiete, larice, & pinu. Is autem lib. vi. simp. med. citato, ita de eo scribitur reliquit. Bryon, quidam uero ipsan chion. Inuenitur autem in quercubus, & ptecis, & populis albis. Vm habet adstringentem, inualidam. Nec enim multum est frigidum, sed propinquum ferme medius, quia uidelicet & digerendi, & emolliendi facultatis est particeps, maxime quod in cedrinis lignis reperitur. Muscum officina Arabas secuta V sineam vocant. Inter quos Serapio eorum unum retulit, in quo diebus aliquot usque maduerit, altum somnum inducere, uentriculum roborare, uomitiones conpelescere, & aluum sistere. Ad haec Muscus (ut Auicenna inquit) utiliter inter cordis medicamenta inseritur, quod odoris fragrantia animi desectus iuuat. Est & planta, cuius superius in celtica nardo meminimus, quam recentiorum quidam TERRESTREM MVSCVM appellant. Haec longas nitulas ubique oblongas numerosissimasque foliis circumuehsitas, finiculi instar habet, quae saepe ad sept. m. octoq; uillarum longitudinem, protenduntur. compluribus utrinque adnatis ramulis, pariter foliolis circumseptis, ut piceae arboris summitates. Tota planta tactu sicca est, & subaspera, colore ex uiridi pallecente. Serpi buni, & inter saxa musco scaentia; nitibus, radicibus plurimis capillaribus ex ipsis niticulis prodeuntibus ut in hedera. Emitit Iunio mense, in ramusculorum

Musci arbori uires ex Gal. & Atabibus.

Musci terrestres conuersione.

musculorum sammitate inles corylaceis ferè similes sul flavo colore. Nasctur in hylis sabuleis, & inuis locis, & præfer-
 rim inter masculos lapides. Hanc plantam pro celtica nardo, alicuius usurpant Myreola: qui vulgares sequuntur erro-
 res. Præstat tota planta ad calculeos affectus: nam si vino incoquatur, eo epato, renam calculi franguntur, & illiusque
 certissimo experimento. Idem contusus, & deinde ex aqua de collis, influm. matronæ, & calidos dolores mulcet. b idque hoc
 auxilium à muliere usurpatur ad podagram à calore pronementem. In vinum pentulus inpositus brevis refertur illud. Sed
 quoniam arbores muscus odoratissimus Moschon mihi in memoriam redegit, qui ab oriente, & occidente quibusdam pilo-
 sis vetriculis conelibus defertur, est Dioscoridis Galenicque aium hunc silentio præterierit; nos tamen haud quamquam dissi-
 mulanda putavimus, quæ ad hanc rem pertinere arbitramur. Siquidem hi nostri commentarii merito de me conquei pos-
 sumus, si eos tanta odoris suavitate defuitos reliquissent: præsertim cum omnibus palam sit ubique terrarum Moschum in-
 ter pretiosia odoramenta primam sibi comparasse sedem. Quippe non modo collo, auribusque inspersus, vesiculis interpro-
 priis, chirothebis illitus, cramentis conclusus, ore retentus, & barbæ & supercilij unguibus defertur Moschus, quo alaron, na-
 rumque radia, sudoris grauelentia, & infanæ corporis halitus occulantur, lasicium oblectamenta ageuntur, mollis que
 polnia fiat; sed etiam ut odoris suavitate Desiparam virginem conciliet, ne dicam, ut hæc facata hypocrisis lasicium distim-
 lent: (cò enim vanitatis pernentum est) Moschum ipsum in orbiculos componunt, quibus finiculo traictis angelicis salutatio-
 nes in celum erulant. Omnia deniq; quibus miscetur Moschus, sua odors munditate commendat. Quod si hæc lucubrati-
 ones co fortè caruissent, verendum quidem erat, ne cum illis gratiam inissent, qui mira undiq; odoramentorum fragrantia re-
 dolent. Quamobrem ut & sibi unguentum omnium præstantissima, odoratissimâq; comparare valeant, Moschi primam, de-
 inde vero licoris Zibetti vocati, & Ambari denique historiam, & facultates describam. MOSCHUS itaque (ut Ruellius ex

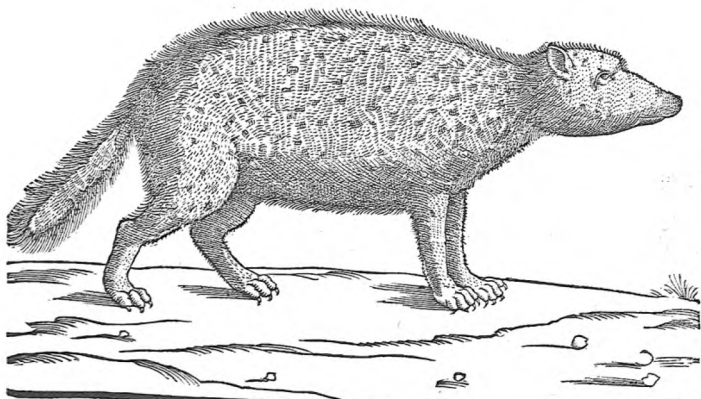
Moschi odo-
 rati historia.

Actio, transcribit, si tamen ea Acty legitima sunt, cum potius Symeonis Sethi esse videantur) plura habet genera. Præsertim
 qui in municipio quodam nascitur, quod magis, quam Choras civitas ad orientem vergit: hoc barbaro nomine Pat dicitur, co-
 lore subflavo. Secundam sibi sedem arrogat, qui ab India defertur, priori bonitate cedens, colore subnigro. Eo infirmior censetur
 qui à Sinarum agro mittitur. At Moschus omnis in umbilico cuiusdam animalis gignitur, quod capræ simile est, unico ar-
 matum cornu, prægrandi corpore. Hinc cum in venerem agitur, furoris vehementia umbilicus intumescit, sique vomica præ-
 gnans congesto inibi crassiore sanguine, quo tempore & pabulo, & potu ferum animal abstinere, huiusque crebro voluitur; qua
 uestigatione umbilicum lutofo sculentoque sanguine turgentem exprimit. Ceterum emissa sanies post aliquod tempus sibi mag-
 nam odoris suavitatem adsciscit. De Moscho inter Arabas scripsit diligenter accuratque Serapio, his verbis. Animalia ca-
 preis non absimilia, quæ moschum gignunt, in Tumbacorum, & Sinarum agro potissimum habentur, loca iniucem contem-
 na. Tumbacinus Sinico longe præstantior est, quod capræ & moschum gignentes & nardum, & alias odoratissimas plantas
 depascantur. Quod Sinis non enent, nam cpsi hæc quoque odoratis uecantur herbis; et tamen odoris, & facultatis præstan-
 tia, nardum, & ceteras Tumbaci plantas non æquant. Quinetiam in causa est demetendi ratio, quippe Tumbacini è vomica
 folliculo saniem nunquam erunt, quo adulteria permiscant, & non nisi sereno celo syncerum legunt. Sinici verò vomica
 uesticulum expriment, & exclusa sanie imposturas quasdam admiscunt; nullo parumque arridente calo, & alabastris recon-
 dunt. Is ceteris præstat, qui maiore odoris fragrantia reodet, & qui è vomica maxime matura erunt. Sunt & inter hæc
 animalia, quæ ab alijs moschum ferentibus nullo discrimine differunt, præterquam caninis vocatis dentibus, quippe hæc ver-
 rium modo exertos palmi longitudine dentes habent, & pariter moschum præstantissimum gignunt. Moschus præcox terro,
 & infusius odore displicet, verum venatores immaturi folliculos excutientes, tantisper eum libero aere suspendunt, dum ab-
 ito proripus fastore maturaverit. Is enim aeris collisione perfecta, miram sibi conciliat odoris suavitatem. Veruntamen præco-
 pus habetur, qui suapte natura in animalis vetriculo sibi maturitatem comparaverit. Hunc incola per saxa metunt, & arborum
 truncos. nanque animal cum vomica matura esse presentit, faxis & truncis sese magno oblectamento affricat, do-
 nec factò vomica emissario tota sanies vis effundatur. Hic ceteros sanè antecellit, tanquam solis coctione, & calis benignitate
 maturitatem vltimam consequatur. Hunc itaque moschum inde venatores colligentes eorum animalium vetriculis asseruant,
 quæ alijs venatione captaverant. Isque ille moschus est, quo reges & donantur, & utuntur. Moschus ex calcitro ordine se-
 cundo, siccatur vero tercio. Cor frigidum, & tremulum roborat, & omnibus ipsius affectibus opem præstat potus, atque illi-
 tus. Detergit tenues oculorum albugines, & humidæ defluxiones exicat, cerebrum roborat, & diuturnum capitis dolorem

Moschi odo-
 rati vites.

Confectio è
 Moscho.

ANIMAL ZIBETTI.

mulcet, si tamen pūitūe recondimta proveniat. Coles ex co cicino oleo macerato perunctus, promptius in venerem excita-
 tur. Fit ē Moſcho confectio ſuaſius in exiguis particulis digeſta, quam Itali appellant Moſchardini. hoc modo. Tragacantha
 gummi uncia, una cum ſanguinis draconis lachryma binis drachmis, ſullatitia aqua roſarum, duobus diebus macera-
 tur. deinde in mortarium conijciuntur. His addantur ſacchari albiſſimi drachma ſex, amyli drachma quinque, moſchi ex
 aqua roſarum diſſoluti ſcrupulus. Ateruntur deinde piſtillo quouisque ſimul miſceantur, poſtremo digeruntur in particu-
 las hordei granis baud maiores, & ſiccantur in umbra. Preſtat ad oris graueolentias, ſi vna, aut altera portio in ore conti-
 neat. Probat nonnulli an Moſchus legitimus ſit, hoc modo. Pondus libra examinatum in labellum huius perſumum im-
 mittunt, tum paulo poſt iterum aqua lance ponderant. Quod ſi ſuperferatur, ſyncerum & legitimum exſiſtantiſſi cedat, ſu-
 perius, & adulteratur tantum. Huius ſimile aliud quodpiam habemus, ſed praterquam quod mirum in modum oleat, prono ſta-
 tim occuſo uobis ebementia nares admodum ferit. Hoc vulgari ſermone uocamus ZIBETTO, unguentarij maxime expetitum
 10 ad ea odoramenta componenda, que propriè mixtura appellat. Gignitur id in exteriori teſticularum utriculo cuiusdam
 animalis, ſeli, quò veteribus ædiſtiorum ruinis oberrat, non abſtūilis. Catos hec animalia uocant, quos ſapies Venetijs uidi
 ex Syria delatos. Eſt autem Zibettum tanquam ſudor inter huiusce animalis teſticulos concreſcens, cadide, humidique ſacul-
 tatis. Id cauernula umbilici poſtquam uulua ſtrangulationibus mirificè prodeſt; proinde nec mirum eſt, ſi eo riri peni cir-
 cumliſto magnum mulieribus in coitu afferant ſolatiū: Adulteratur Zibettum ab impoſtoribus felè bubulo antiquo, aloe,
 aqua roſarum, cariophyllis, & Moſcho, ſed frans guſtata facillè deprehenditur. Porro ex quo AMBARVM aliud odoramenti
 genus gignatur, quod nos vulgò uocamus Ambracane, uarij variè opinantur. Alij nanque tradunt ipſum in maris alueo non
 ſecus, atque in terra ſungos oriri, ac deinde ſauientibus procellis, è profundo elici, & in litus expui. Nonnulli uerò referunt
 piſcè AZELI nomine Ambari hoc auidiſſimè proſequi, cuius eſu necè ſibi ſtatim conſciſcere. Quod cum ſiant piſcatores huius
 rei periti piſcè hunc mortuū, uindiq; fluctuantè conieciſſis uncis & ſumbis extrahit; & Ambari ſeiſo animalis uentris eruit.
 20 Quod uerò (ut perhibent) proximè doſſi ſpina inuenitur, id maxime præfertur alio. Quid prætere in fontibus quibusdam. Am-
 barum natam ſcribunt, qui bituminis modum illud eruant. Huius ſententia è recentioribus Græcis inuenio Symeonem Sethi,
 qui Ambarum deſcribit his uerbis. Ampar, quod & Ambar appellantur in diuerſis locis ſcaturi. Sunt enim eius fontes ut bi-
 toninis, & ſulphuris, & rerum ſimilium. Tria Ambari facientia genera. Præfertur colore fuluim è ſclachio India petiim.
 Aliud ſubalbim, quod è Sincirio felici Arabiæ oppido aduehitur. Tertium atrum, & cæteris uiribus imbecillius. Excal-
 ficat Ambarum, & ſiccac: cerebrum, & cor oliaſi roborat. Senibus, & natura frigidiſſe opem mirificè præſtat. Quare iſſdem
 potius, quam inuenibus chirothea Ambaro imbutæ concedi deberent. Vno infulum temulentos efficit. Cæterum ex ante-
 dictis que ſit Ambari hiſtoria ut uerior accipienda, non equidem auſim decernere, quod nihil adhuc certi atque explorati ha-
 beam. Neque etiam libet ſubſcribere ſententia Fuchſij, quantum uiri eruditiffimi: qui in libro de componendis medicamentis,
 30 quod uicino loco auſum edidit, Ambarum noſtri uſus ſacitium eſſe cenſet, atque legitimum Ambarum: de quo ſcripſerunt
 Mauritani, quodq; ipſe ſucci generi adſcribit, deſiderari. Siquidem non ideo, quibus rationibus, uel auſtorum teſtimonijs
 hanc ſum comprober ſententiam. Muſcus arboreus Bion, in Arabiæ Græcis appellatur Muſcus, Latinis: Axnech, aut V ſnee,
 Arabibus: Moſco, Italiſ: Moſch, Germanis: Boemis Mech. At Moſchus odoratus in Arabiæ recentioribus, nominatur: Mo-
 ſchus, Latinis: Miſch, ſeu Meſch, Arabibus: Muſchio, Italiſ. Byſſem, Piſyzo, Boemis. Ambarum autem uocant Itali Ambrā:
 Germani Ambar: Boemi Ambar: Hiſpani Ambar.

Ziberi hiſto-
ria & ficul.

Ambari hi-
ſtoria uaria.

Ambari ge-
nera & uicia.

Fuchſij opi-
nio.

Nomina.

AGALLOCHVM.

CAP. XXI.

A Gallochum lignum eſt, quod ex India, atq; Arabia deportatur, thuiæ ligno ſimile, maculatū, odo-
 ratum, guſtu adſtringens cum quadā amaritudine: a cute uerius quam cortice ueſtitur, aliquan-
 40 tulum verlicolor. Manditur, aut decoctio os colluitur, commendandū halitus gratia: b ſudores arceat to
 to corpori in pariſum pro thure ad ſuffimentum ſubſtituitur. Radix epota drachmæ unius pōdere humi-
 da ſtomachi uitia, & imbecillitatem, feruoremque mulcet: ſiliteris, iocino riſuè dolor, ex cruciat, ſi dy-
 ſenteria, aut tormina infeſtant, ex aqua, bibere prodeſt.

à Ira leg. Car-
 & Drag. ſed
 meum & ſicut
 m. ſed ue-
 reat ne falſo.
 b) d' u' u' u' u'
 ma d' d' d' d'
 tui ſumate
 t' d' j. & ſecū
 tritiquæ ut
 ſpergiut toti
 corpori.

Agallochi cō-
 ſideratio.

Agalloch. ſabu-
 loſa opinio.

Agallochi hi-
 ſtoria, ex Se-
 rap. & ſym.

A Gallochum a Græcis, & Latinis recentioribus, ſiceti ab Aprhis, Lignum aloes appellatur. Optimum à Luſitanis è Cale-
 50 dia India emporio ad nos conuehitur. Eſt etiam V cnetas hac atate ex Alexandria Aegypti præſtantiffimum afferat-
 ur: ſiquidem igni accenſum ſuauiſſimum, ac periculum ſpirat odorem. Nec ob id putandum hoc illegitimum eſſe, quod
 & ſpūm, id eſt punſis maculatū non ſit; quoniam Oriſabalus non legit & ſus uſed ſei uſe ſi ſus uſ, id eſt. Eſt igitur odora-
 tum & Quomodo nec id etiam legit Serapio, qui nec punſum, nec macularum neminit; ſiceti nec Paulus. Cete-
 rum non diu eſt, quod legitimū importari cepit: nam licet nunc, quibusdam non deſſet Agallochum uerum; nihilomi-
 60 nus, quod rariffimum eſſet, officina ferè omnes eius loco, ut ſuperius diximus, oleaſtrum Rhodium ſuppeditabant: quem fal-
 ſoſſimam Ruellius apſalatum eſſe. Naſcitur Agallochum (ut Luſitani per meridiem in orientem nauigantes reſtantur)
 in inſula Taprobana, alijsque confinibus locis, cuius integros truncos in Luſitaniam, & Hiſpaniam iſdem ſecum attulere,
 qui non modo incenſi, ſed manuum tantum attritu ſuauiſſe (ut aiunt) redolent. Porro ubique pretioſum Agallochum eſt:
 nam & in locis, ubi naſcitur, pluriſi penditur. Verim Agallochum, quod tantopere præſtat, hæſemus mihi uidere non
 licuit. Sunt, qui ſomniantes dixerint, Agallochum arborem diſſide neminem, cum terreſtri tantum paradifo proveniat: illud
 que ferri ſubulatur ſumibus, que (ut ſacra reſtantur monumenta) ex eo manant. Atqui pro certo habetur (ut pau-
 cis inuitt Serapio) Gangem India ampliſſimum ſtuum quæ plurima ſecum Agallochi fragmina uehere, que tamen in ip-
 ſum decuntur aliorum ſtuumum curſu; qui in eum conſluit. Quippe cum ſtuumi tranſiunt loca, ubi Agallochum proue-
 nit, aquarum inundationibus turgentes, huius truncos, fragmina, ac ramena rapiunt una cum alijs uarij generis lignis, &
 60 in Gangem tranſferunt: quemadmodum in noſtris etiam ſumibus ſæpe ac ſæpiu uſitur. Cuius rei indicium afferit illud,
 quod Venetijs uenditur, ut pote quod longò aquarum diſcurſu ueniit ex parte lætaturam, ex eſum, comminutioneque ꝑe-
 ſcitur. Quamobrem mirum non eſt, ſi diem manibus tractatur, id odoris non præſtat, quod illud fragrare prædicat ex ſa-
 tali ſolo in Luſitaniam aduectum. Eius plura numerant genera, ſi Serapioni fides eſt adhibenda, qui ex Abobanā Ara-
 biantem Agallochum referit. Verum præſtantiffimum India mittit. & quantum hoc generè differant plura enim Indis Agallo-
 chi ſunt genera) id tamen quod uiribus cætera præcellit per excellentiam Indum peculiariſſe uocant, quemadmodum nigra
 myrobalana, quod cæteris præſtat, India pariter appellat. Indum in quadam India in ſula inuenitur, que Fimua
 nominatur. Selectiffimum eſt nigrum, quod uariis offendat colorem, ſucci plenum, ponderoſum, duritie compaſum, craſ-
 ſum, non albicans, & quod accenſum ægerime flagret. Secundè bonitatis eſt Mondamema Mondal Indæ urbe denomi-
 natum. Tertium eſt ſeſicam quod non obſcura bonitatis præiudicatur, quod ſua præſtanti u, ac grauedine in aqua conie-
 tum,

Etiam non innacet, sed statim subsidat: porro ex hoc genere id magis presat, quod crassum est, & plurimum humore pregnans. Postremam sedem habet Acumericum Seisico bonitate cedens: tamen si Alueneri non longius a Seife distet, quam itinere triidiano. Presat in Aluemerici genere nigrum nulla albedine uarum, graue, ignium flammis diu resistent, utrumque uiribus Seisico infirmum est. Item ex auctoritate Cheel (trebenidem ita scribit. Ferunt praeterea, quod incola Agallochum statim ab arbore differtum integro anno sepeliunt, ut in terra obrutum marcescat cortex, lignumque tantum purum remaneat, adeo ut è ligno nihil erodatur. Ferunt insuper illis in regionibus collabentes ex Agallochi arboribus ramos, repositos à fluminum inundationibus per circumsstantes regiones deferri. hac Serapio. Cuiuslibet è recentioribus Syameon Syameon Sethi, causam etiam reddens, cur annua sepultura diffectum Agallochum recondatur, cum inquit. Non alius odoratus futurum existimant, nisi prius marcorem aliquem & teredinem inserit: proinde harum regionum incolae distentum sub terra condant, siuque tempore exsiccant, & negotiatoribus uendunt. Nicolaus Atrepsensis sepius in suis consiliis ponendis medicamentis Agallochi crudi meminit, idèque hoc loco, quæ nostra de illo sit sententia exponemus. Per crudum itaque lignum crudi mentionem facit Nicolaus, idèque hoc loco, quæ nostra de illo sit sententia exponemus. Per crudum itaque lignum crudi mentionem facit Nicolaus, idèque hoc loco, quæ nostra de illo sit sententia exponemus. Per crudum itaque lignum crudi mentionem facit Nicolaus, idèque hoc loco, quæ nostra de illo sit sententia exponemus.

Fuchsi sentia improbat

Agallochi facultas.

Nomina.

Νάρκαρθον.

NARCAPHTHVM.

C A P. XXII.

a Meum & Cat. 7044. v. l. Mon.

Narcaphthi consideratio.

Significatio.

Nomina.

Narcaphthum ex India deferretur, corticosum, simile a fymocori libro: quod iucundi odoris gratia fuitur. Miscetur thymiamatis compositis. Constrictionibus uulæ fuffitu prodest.

Tam breuiter, tamque parè de Narcaphtho scriptis Dioscorides, ut nimirum mihi per difficile sit explicare, quodnam hac ætate ad nos ex India afferatur, quod legitimum Narcaphthum referat. Eoque magis quod nihil de hoc (quod equidem sciam) Thophrastus, & Plinius suis monumentis posteritatis memoria prodiderunt. Attamen non desint indicia, quæ præseferant (si modò ad nos deferatur) id omnino esse Narcaphthum, quod uulgò officinæ uocant Tigname. nam tigname non aliud integrat, quam thymiana apud Græcos, quod apud Latinos suffimentum significat. Proinde cum huius in suffimentis frequentissimus sit usus, nil mirum si nouum ex usû sibi uendicauerit nomen, quod est thymiana. Id quod corruptentes posteri tigname pro thymiamate dixere. Ad hæc (ut Dioscorides inquit) iucundi odoris gratia per se suffitur, ac etiam alijs suffimentis inseritur. Quod in Tigname facile probatur. quippe id tantum usus inuenerit in compositis odoramentis, quæ ad suffendum parantur, ita ut præterquam quod per se id muneris præset, rara quoque fiant suffimentorum compositiones, quæ ipsum non recipiant. Quare admirari sinamus, si relicto propriæ suæ arboris nomine, sibi ascititium nomenclaturam ex suffimentis usurpauerit. Serapio Narcaphthum Lashabaten uocat: & illud odorati calami uicè supponi posse autumat. Νάρκαρθον Græcè, sicut Narcaphthum Latine appellatur: Arabicè, Nabach, siue Lashabaten: Italicè, Agallico, atque etiam Tigname, ueluti Sepalsarium uulgò.

Κάνκαμον.

CANCAMVM.

C A P. XXIII.

Cancami fideiatio.

Lacæ Arabi opinio uaria.

Cancamum Arabici ligni lacryma est, myrrhæ quodammodo similis, virosi gustus, quam ad suffimenta vsurpat. Vestes eò, additis styrace, & myrrha, fuffuntur. Vim proditur obtinere extenuandi obesos, si ternum obolorum pondere ex aqua, aut mulso aceto plufculos dies ebibatur: lienofo distat, comitialibus, & suspirio suis: menses cum aqua muliâ pellit: oculorum cicatrices confestim emendat; uino madefactum medetur eorundem hebetudinibus, aduersus gingiuas humore pregnantes, doloresque quatuor, non aliud efficacius.

Cancamum, quod notis omnibus Dioscoridis historiam referat (ut recentiorum ferè omnium medica materia studiosum fert opinio) nec ex Arabia, nec aliunde ad nos aduehitur. Quidam tamen pro Cancamo gummi quoddam rursus, ac pellucens ostendunt, quod serculus incognitæ arboris undique circumuestit, myrrhæ quadantenus simile. Veritatem quod nullat (ut Dioscorides inquit) in eo manso saporis uirositas apprehendatur, alij id potius menti, quam esse legitimum Cancamum uolunt. Expetitur hoc gummi genus hoc tempore maxime infectoribus ad inficienda ferica flamma, idque uulgari sermone quidam in Italia appellant Lacca, quidam dimittit Lacchetti. Cuius duo habentur genera, quæ tantum (ut opinor) bonitate differunt. Præstantius uulgò appellatur Lacca, si metri: quod uerò deterius est, Lacca comberi, cognominis fortasse à locis Arabum, a quibus deferuntur, acceptis. Primum serculus perpetuò obvolutum uisitur: alterum absque serculis in glebas concretum myrrhæ modò, quod et iam uiliori pretio uendunt. Hinc iactare factum est, ut crediderint illi Serapionis auctoritate freti, hoc legitimum esse Cancamum, nempe quòd in Cancamum Laccam. appellet, & quod arborum

rit sit gummi, vel lacryma myrrham quadantenus refrens: quodque etiam eius meminerit Serapio, postquam de Dioscoridis & Pauli Cancano egi, his verbis. LACCA (ut inquit Isaac anran) res quaedam est rubea, quae tenuibus lignorum succulis inhaeret, sapore non ingrato. Coquitur haec, & inficitur inde panni rubeo colore, quam insecturam chermes appellant. Quod vero post insecturam subsidet, & insectoribus remanet, pariter Lacca vocant. Ceterum Lacca ex Armenia deservit exicans, & ex calcis ordine secundo. Ventriculum, & icteru roborat, eorumque infarctus expedit, itericos inuat, & aquas pellit. Elinitur ad medicamenta hac ratione. Ramuli, qui hoc scateni gummi, diligenter franguntur, ac sibi aqua perfunduntur, in qua odoratus unguis aristolochiae inferbunt: deinde pisculio agitantur: cum autem ab aqua selesederint, aqua leuiter abicitur. quod si vna tantum lotionem non pellucet, secundo iterum reperitur, demum secetur in vmbra, & recondatur in vase vitreo. haec Serapio. Quibus palam est, gummi, quod insectoribus vulgo Lacca dicitur, Lacca esse Arabum, & a Graecorum Cancano differre: quod Dioscoridis Cancanum lacryma sit Arabica arboris, virosi gustus: Serapioni vero res quadam rubea, ex Armenia, non ex Arabia allata, tenuibus lignorum succulis inhaerens, sapore non ingrato. Item Dioscoridis Cancanum obefos extenuat, lienosos inuat, suspiriosis, & comitialibus profectis, meses pellit, oculorum cicatrices delet, & hebetudinem curat, tumentes gingivas cohibet, & dentium dolores tollit. Serapioni autem tantum obstruendum aperit, viscera imbecilla roborat, icteros dolores mulcet, & regium morbum, & hydropem sanat, quae omnia medicamentorum diuersitatem praese ferunt. Quo fit, ut non re ex inficitur pericorios medicos, omnino Dioscoridis Cancano esse desistat. Verum tamen non desint rationes, nec probatissimum auctor testimonium, quibus etiam probari possit, Graecorum Cancanum, & Arabum Laccam idem esse. Nam est haec, quae allata sunt, omni ex parte vna uideantur: si quis tamen Dioscoridis codicem hoc capite faceret mendis animaduertit, & rem omnem accuratius, diligentius, perpendit, certior fortasse fiet, non Cancano non omnino desistit. Ego enim cum Paxlam, qui in omni simplicium censu omnia ex Dioscoride transcripsit, accuratius perlegere, inuenissem quod illi Cancanum lacrymam esse Arabicae arboris, myrrhae similem, odore grato, & quod nullius virosi gustus meminerit, illico orta est suspicio, quod ea particula Dioscoridis illegitime accesserit. Auxit deinde suspitionem hanc Serapio: quippe qui capite de Lacca Cancano agens, cum (ut asfollet) ex Dioscoride transcribit, nusquam hanc particula mentionem fecit, quod fortasse Dioscoridis codex, a quo transcripsit, hac menda facile varcarit. Sed illud adhuc magis re ita se habere mihi persuasit, quod primum legatur in Dioscoride, Cancanum virosi esse gustus, quod fators, non sua uolentis iudicium est, mox cum styrae, & myrrhae ad sufficiens uelut expeti, ut grato commendatur odore, quae ut inter se maxime repugnant, ita etiam de quatuordecim leuissimis praesentibus suspitionem. His itaque rationibus, & auctoritatibus non ab re adductus esse uideo, ut praesertim deinde uideatur Dioscoridis codicem hoc in loco uitiatum fuisse. Vnde postea factum sit, ut eius Cancanum ab Arabico diuersum se ostenderit. Neque sane huic opinioni illud obstat uideatur, quod plura in morbis curandis Cancano inficitur Dioscorides, quam Serapio. Siquidem nulli dubium est, quin ea medicamenta, quae obefos extenuant, lienosos inuat, & menses timent, possint pariter ventriculum, & icteru roborare, eorumque infarctus expedit, & eum subeuntes aquas, & selle suffisos sanare. Haec autem silentio inuoluenda non duximus, non ut nostra haec pro obtetur, sed ut alijs ueritatis inuestigandae pateat aditus. Sunt etiam factitia Lacca plura genera: quae ex diuersarum insectuorum sedimento pitioribus tantum parantur. Aliamque conficitur ex pimpinelle bacca, quam vulgo uocant Cremese, & Cremesio: ex insecto iorio cocco alia: alia ex natua Serapionis lacca: alia denique ex ligno, quod brasiliu uocant, omnium deterrima, quarum nulla ad medicamenta admittitur. Non tamen desunt, qui credant, chermestium insectoribus uocatum esse arboris gummi: quarum nulla ad medicamenta admittitur. Non tamen desunt, qui credant, chermestium insectoribus uocatum esse arboris gummi: quarum nulla ad medicamenta admittitur. Non tamen desunt, qui credant, chermestium insectoribus uocatum esse arboris gummi: quarum nulla ad medicamenta admittitur. Non tamen desunt, qui credant, chermestium insectoribus uocatum esse arboris gummi: quarum nulla ad medicamenta admittitur.

Cancanum & lacca quod idem sint pro baur.

Laccae factitia genera.

Fuchsi opinio improbat.

Pharmacopolarum error.

M onachorum lapsus.

Köps

CYPHI.

CAP. XXIII.

Cyphi odorati sufficienti compositio est dicata dijs: qua abunde Aegyptij sacerdotibus utuntur. In antidota misceri solent: superiosis datur in Potu. Per multa componendi rationes, quarum una haec est. Sumito cyperi dimidium sextarii, cum pari baccarum iuniperi adultae modo: uiae passae pinguis, exemptis uinacis, minas duodecim: resina purgata minas quinque: calami, & iunci odoratorum,

rum, & aspalathi, singulorum minam: mirrhæ duodecim: uni ueteris sextarios nouem, cum duabus mellis minis. Vuam passam, detractis uinaceis, tulam cum uino, & myrrha lubigito: cætera tusa, & cribrata adjicito. die vno humorem combibere finito. dein mel coquito, dum sibi glutinis adificat crassitudinem: etiquatam resinam accuratè permisceto cum reliquis diligenter contritis, & in fictile vas recondito.

Cyphi capus adicitur.

Non omnes sanè Dioscoridis codices, præsertimque vetustiores hoc Cyphi caput recipiunt. Quo fit, ut crediderim: cum plerisque rei medicæ peritis, id illegitimè huc accessisse. siquidem non rationi consentaneum esse videtur, Dioscoridem hic de simplicium materia scribentem, composita medicamenta tam inconsultè, ac præter rem simplicibus inseruisse; præsertim cum id nulli superiorum commodè adnecti possit, quemadmodum est de multis alijs compositionibus. Ut à quibus Græcis, ita etiam Latinis, & Italis, Cyphi appellatur.

Nomina.

Κρόκος

CROCVM. CAP. XXV.

a Memm s'ni
b Ruel. γο-
κρινος. Cat.
d'μ' ut ad-
dit sed μεν
ἀσπλάγης.

Crocum optimum in medendi vsu Coryceum, recens, & boni coloris, paulum candidi gerens in a capreolo, oblongum, b omnibus suis partibus constans, non fragile, plenum, à quo detractum est nihil, quod madefactum manus inficit, nec situm redolet, aut cariem sentit, subacre: sin huius generis non est, aut vetus, aut humore perfusum creditur. Secundus locus datur Coryceo, è tractu Lyciæ conter-

CROCVM FLORENS.

contermino. Tertius Lycio, è monte Olympo. Dein ex Agibus Aetolia: Cyrenaicum & Centuripinum inter Sicilia omnia viribus infimus est. Omnium natura oleracea. Itali tamen ob succi copiam, & coloris venustatem, tingendis mortarijs dicauerunt: quibus de causis magno venditur. Vtilissimum in medicina quod antè descripsimus. Adulteratur immixto crocomagnate uiso, & atque etiam sapæ subtili: contrita, quò pondus adijciatur, simul argenti spuma, aut plumbagine. Sed maleficium declarat infidens pulvis, præsertim si defrutum in odorando subolet. Thestalus ipsum tantum odoratum esse voluit. Alij exitiosum, tribus drachmis ex aqua potis. Proculdubio vim coquendi, emolcendi, atque substringendi habet: vrinam cit: elegantem colorem præstat: qui ex passio biberint, crapulam non sentient: oculorum fluxiones illitum cum humano lacte cohibet: additur in portiones, quæ interaneorum causa temperantur: ad vuluæ etiam, sedisque cataplasmata, vtiliter inditur: venærem stimulat: vergentes ad ignem sacrum inflammationes mulcet: auricularijs collectionibus vtilis. Quò facilius conteratur, in calido fictili † sole ficcari oportet, celeriterque versari. Vrinam mouet radix ex passio pota.

† Non habet
Orib.

† Nouo addit
Orib.

CROCVM NON FLORENS.

CROCOMAGMA.

K. 111. 17. 24. 25.

Crocomagma fit expressis ynguenti crocini odoramentis, & in formas digestis. Optimum est odoratum, modice myrrha olens, graue, nigrum, ligni expert, laue, subamarum, quod madefactum croci colorem reddit, gustatumque vehementer dentes ac linguam inficit, multis durans annis, quale est quod a Syria defertur. Habet suas vires ad delenda, quae caliginem oculis obuertant. vritur cit. calcificat, concoquit, & emollit. Vires croci proportione, quadratenus repraesentat: quandoque plurimam croci partem sibi Croco magna vendicat.

Croci conficiantur.

Crocom quidem ubique terrarum cognoscitur. Planta est cernis suis longis, angustis, capillaceis planis tamen non rotandis, tragopogoni modo, sed angustioribus & numerosioribus, ac cubantibus, densis, ac mollibus. Flere post equinoctium. Autumni anteaquam folia proveniant: floribus Colchici Ephemeris similibus, ac aspectu incandis. E medio rubra prodeunt flamma in crassulatum cacumen desinentia, quibus cum ex eadem fore origine, quamdam exiret processus exigua lingua aurei coloris, his similibus, qui in colchici flore videntur. Flores Crocom in quatuor feri mensis. A floribus prodeunt. subinde folia, qua tota hyeme virent, & rursus alboribus. Arescunt haec, ac processus deperdunt vere, & nunquam per astatem apparerit. Radicem habet Crocom bulbosam, pluribus contemta tunicis, ipsaeque subflauiscentibus, Glaciori modo. Eruntur Bulbi quarto anno, uerno tantum tempore. Seruanturq. astate totum praesertim in Hetruria, Mauritanorum modo vulgo vocatur Zaffarano: quoniam non desunt rura in agro nostro Senensi, qua corrupto a Croco uocabulo ipsum appellant. Græco. Ceterum crocom Coryceum, & Lycium in Olympo monte deceptam, quod (cicn) ad nos non aduehitur. Quapropter quod ab Aquila Vespulinorum urbe afferitur, primum sibi locum vendicat in Italia. Constat optimis esse, & Aquilano longe praestantius, quod in Germania oriatur, & Vienna Austriae metropoli denuncit. Sed huiusmodi sane perexiguum est, itaq. difficulter transit ad Italia. ob eius frequentissimum in cibus usum apud Pannonios, & Germanos. Floret Crocom (ut Theophrastus auctor est) verigilianorum occasis, paucisq. diebus: confestim uero cum folio flore queque expellit. Gaudet calcari, & melius ita euadit. Croci meminit Galenus libro. v. i. sup. med. sic inquit: Crocos paululum etiam adstringens quid obinet, quod terrefum, frigidumq. ostendimus. Sed superat in eo calfaciens & qualitas, & salicitas, ut tota eius essentia secum sit ordinis ex calfacientibus, & primi excipientium, proinde conuoluentis quoque; vim quod habet adstringens, in hoc & pauca adstrictione. Quippe quibus medicamentis, cum non admodum ex calfaciam, particula adstrictione, eo parem facultatem habent essentis emplasias vocatis, quos cum unctas esse caliditatem non vehementer contingit, conuoluentis esse ostendimus, Et lib. ii. de comp. med. secundum locos: Crocum, ait, suo odore caput ferit, & mentem tentat, praecedam, & frigidum lenisq. modo. K. 111. 17. 24. 25. Crocus, Latine nominatur. Zafcharan, aut Zafaran, Arabice: Zaffarano, Italicè: Saffran, Germanicè: Azofran, Hispanicè: Saffran, Gallicè: Boemice sffran. K. 111. 17. 24. 25. idem nomen retinet apud Graecos, Latinos, & Italos.

Croci vires ex Galeno.

Nomina.

a Ita Cat. Sed Meū & Drag. simpliciter. b Deest in meo & pro subruia habet. c Cat. d e. i. acium. d Deest in omnibus. e Ita Meū & Drag. Sed Cat. e. i. acium. e. i. acium. f Deest in omnibus. g Cat. add. xxi. helenij conficiantur.

E L E N I U M .

C A P . XXVII .

Helenium folia habet uerbasci angustioris folij, asperiora, oblonga caulem a quibusdam in locis non emittit: radicem b subalbidam, interdum subrufam, odoratam, e subacra, uegetam, magnam: ex qua agnate propagines d liliorum, aut e ari modo fertuntur. Montanis, umbrosis, & f. sicis locis prouenit. Foditur astate radix, particulatimque dissecta ficcatur. Potum radice decoctum mentes, & vrinas ciet. Ipsaque in elegmate ex melle prodest tussi, orthopnea, ruptis, conuulsis, in stationibus, & serpenti moribus. In summa ex calfaciens est. Folia eius ex uino cocta utiliter ichthiadi illinuntur. Helenij radix & stonacho uilis est in passo condita: siquidem salgamarij paululis sicca tam eam, mox decoctam, & frigida aqua madefactam, in sapam coniungit, & ad uero recondunt. Trita, poiaque ad cruentas excretiones efficacis est. Alterum Helenij genus in Aegypto gigni Craeteus tradit. Herba est cubitalibus ramulis, serpylli modo per humū repetibus, folijs læticulæ circa ramos, sed longioribus crebrisque: radice pallida, e digiti minoris crassitudine, pima tenui, superne crassius, corice nigro. Nascitur in maritimis, collibusq. Radix una in uino epota, contra ferpentum ictus auxiliatur.

Helenium, quod Latinis etiam Inula dicitur, planta est vulgaris notitia. Folia habet uerbasci latifolij latiora, longioraq. hirsuta, & in acutum desinentia, dorso prominente. Caulem proferit bicubitale, & aliquando maiorem, crassum, uisitatum, in quo flores ex eunt auri. Chrysanthemum dicitur maiores. Semen edit uerbasci simile, taltu pruriturum faciens. Radice nictur grandi, uegeta, tortuosaq. Exterius nigricans, interius uero albicans, sapore amaro & subacri, ex qua agnate propagines feruntur. loca amat uisigina, quanquam & in montibus quandoque nascitur. Quod autem in Italia prouenit, folio est longe maiore, quam tradiderit Dioscorides. Quippe non solum uerbasci angustis folio Inula Italica maiora insunt folia, uerum etiam ea magnitudine longe superant, qua latius folio exoriuntur. Quod ramesi pro locorum raritate euenire facili possit: crediderim tamen hoc in loco Dioscoridis codicem pluribus scater mendis. Siquidem testatur Marcellus Florentinus vir quidem apteris doctus, se habuisse Dioscoridis uerissimum, ac probatissimum codicem, in quo longe plura legebantur, quam in cæteris fere cunctis Codicibus eius exemplaribus. Sed praesertim in hoc capite haec de caulibus, floribus, & semine habebantur. Caulem ex se mittit Helenium crassum, hirsutum, cubitale, & aliquando maiorem, angulosumq. folios latos: & huiusmodi semen uerbasci simile, taltu pruriturum faciens. Quare mirum non est, si etiam alia hic desiderari possint; cum non facile adducar, ut credam, Dioscoridem Helenij radice, cuius tantum est medicamentum usum, tum amaritudinem, tum formam subiciisse. Meminit Inula Plinius lib. xix. cap. v. ubi sic habet. Sicut his ferit mensibus, Februarii, Martio, Aprili, Augusto, Septembri, Octobri. Breuior his est, sed torosior amariorq. Inula, per se stomacho inimicissima. Eadem dulcibus mistis saluberrima. Illustrata maxime Inula Augusti quotidiano cibo. Superuacuum eius concine, quoniam amara est radice excisis, ut arundo seritur. Item lib. xx. cap. v. Inula quoque inquit, à iciniis comman ducta dentes confirmat, si ut erua sit, terram non attingat. Conditia tussim emendat. Radicis uero decocti a succis tines pellit. Siccata autem in umbra farina, ruffi, & consulsis, & inflationibus, & areris medetur. Venenatorum morfus abigit: Folia ex uino lumborum dolori illinuntur. haecenus Plinius. Vinum, quod Helenij radicibus passim ubique in Germania paratur, frequenter in potu sumptum mirifice uisum acuit. Arridet radicis farina denarij pondere, diebus alio quo ex uino uetere hausta, spleneticos iuxat. Ceterum Aegyptium helenium, quod Craeteus auctoritate memorie prodida

Helenij Aegypt. conficiantur.

didit Dioscorides, ad nos (quod ego sciam) non deferretur, nec in Italia provenit. Hoc à nostrate non distinxit. Auicenna, sed utrunque simul confudit. Meminit huius etiam Plinius lib. xxi. cap. x. his verbis. Helénium è lacrymis Helene dicitur natum: & ideo in Helena insula laudatissimum. Est autem frutex humi se spargens, dodrantalibus ramulis, folio simili serpyllo. Item lib. eodem cap. xxi. Helénium, inquit, ab Helene lacrymis (ut diximus) natum, satere creditur forma: cunctem mulierum in facie, reliquosq; corpore nutrire incorruptam. Præterea putant usum eius quandam gratiam habere, ueneremque conciliari. Attribunt & hilaritatis effectum eidem potæ in uino, eumque quem habuerit nepentibi illud prædicatum ab Homero, quod tristitia omnis aboleatur. Est autem succi prædulcis. Prodest & oribopnoicis radix eius in aqua ieiunio pota. Est autem candida intus, & dulcis. Bibitur & contra serpentium ictus ex uino. Mures quoq; contrita dicitur necare. hæc Plinius. Quibus satis constat, non modo in Aegypto hoc Helény genus provenire, sed etiam in Helena Aegæi insula præstantissimum haberi. Helény radicem succum, cum pari byssopi succi portione, & aqua stillariis Tussilaginis triplicato pondere, sacchariq; quantum sat fuerit, ad mellis spissitudinem decoctus, mirifice asthmaticos inuat, si eo frequenter utantur. Helény vires scripsit Galenus libro vi. simpl. medic. sic inuicem. Helény herbæ radix maxime utilis est, non primo statim occurrit exalciaciens: ac proinde non dicenda est calida, & sicca exacte, ceu piper tum atrium, tum candidum, sed cum recremento humore. Quæ propter eliginatiss, quæ faciunt ad educandos ex thorace, & pulmone crassos, lentosq; humores, idoneè commiscetur. Rubrificans quoque ea partes frigidis, ac diuturnis nexatas affectibus, cuiusmodi sunt non-

Helenii vires ex Gal.

Fabulofum .

nulla coarum paffiones, ichthias vocant, & exigua affluendaque articulorum quorundam præ humiditate præcipientie ac luxationes. hæc ille. Caterum sunt, qui dicunt: vt etiam refertur liber de iheriaca ad Pifonem, Galeno fcriptus) quod si Heleno succo tela renouaria infundatur, venenata efficiuntur, idque in Dalmatia fieri narrant, ut feras omnino perdant. Quod tamen potius fabulofum, quam hiftoricum crediderim. Nam cum plura fuit in eo libro, que fabulofa habentur, vt quodam in noftris fcriptis epiftole, nihil eft quod me aduecat ad credendum, ex Heleno parari venenatum. Crederem potius illius operis auctorem ex aliquo codice hæc tranfcripiffe, vbi, *Ελενοσ αντι το δασυσ δεπραυεσ λεγεβατο*. Idque eo magis aduocor vt credam, quod (sicut in Hifpania ex albo venarum parari videntur) pro illincendiis fagitis, adeo venenatum fuit, quod vbi fanguis fe commifcuerit, ante horam animal interficit; nec alio medicamento fanari poffe vulneratos, quam deonoratis cydonijs malis, vel succo eorum ebibito. Hoc enim antidoto eis mirifice fuccurritur. Planta, que Græco nomine *Ελενοσ*, Latino Helenio; & Italia dicitur: Arabico, *Ιελην*, five Rafen: Italico, *Bella*, *Enoa*, aut *Enola*: Germanico, *Alant*; Hifpanico, *Rax* de alla: Gallico, *Alunee*: Boemico *Vuoman*.

Nomina .

aMeum dicitur
 quod est a etudum
 b Meū
 hic addit. *μεσον*
 quod est in
 caliditate &
 frigiditate te
 pialum. c
 e Meum eū
 d Meū dicitur
 eū dicitur
 f Meū dicitur
 g Meū dicitur
 h Meū dicitur
 i Meū dicitur
 k Meū dicitur
 l Meū dicitur
 m Meū dicitur
 n Meū dicitur
 o Meū dicitur
 p Meū dicitur
 q Meū dicitur
 r Meū dicitur
 s Meū dicitur
 t Meū dicitur
 u Meū dicitur
 v Meū dicitur
 w Meū dicitur
 x Meū dicitur
 y Meū dicitur
 z Meū dicitur

ΟΜΦΑΚΙΝΟΝ, ΕΤ ΟΜΝΕ ΟΛΕΥΜ. CAP. XXVIII.

Oleum, quod ex a immaturis oliuis exprimitur, ad multos vsus recte valentibus accomodatiffimum est. omphacinum id appellatur. Præfartrecens, odoratum, quod non mordcat: Tale vnguentorum compositionibus idoneum intelligitur. b Stomacho vile est, quod astringat: gingiuas contrahit, dentes firmat, si continetur in ore: c sudores cohibet. quò autem uertuosis, ac pinguius, eò ad medicamentum aptius est. Et (ut reliqua in commune dicantur) omne oleum calcafit, d emollit ventrem, ad perfrictionibus corpus uictur, ipsūque promptius ad obeunda munera reddit. aliu emollit, vlcera tantum medicamentorum vires permittunt hebetat: contra venena datur, afflidue potū, reddittumque vomitionibus: soluit alium hemina mensura cum pari pitiana succo, aut aqua potum: ad tormina calidum simul decocta ruta tribus sextarijs in potu datur: ventris animalia pellit: idem maxime ilci interitini morbo laborantibus infunditur. Vetus magis calcafit, & uehementius difcutit: oculorum claritati sublimem confert. Si vetulus non sit occasio, in vase decoquitur et ad mellis crassitudinem, vt uictutatem repræsentet.

ΕΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΥΜΑΧΙΑΣ ΟΛΕΥΜ ΣΥΛΒΕΣΤΡΙΣ ΟΛΙΒΑΕ. CAP. XXIX.

Oleum quod syriacæ oliuæ fundunt, uehementer astringit, & ad sanorum vsus secundum sibi locum uindicat. In doloribus capitis utiliter pro rosaceo substituitur: sudores arceat, defluentes capillos inhibet, si rufes, vlcera capitis manantia, scabiem, leprasque abstergit: tardius canitiem ferunt, qui eo quotidie perunguntur. Candidum oleum fit hoc modo. Album colore, nec annicula uelutius, in nouum ficitie oris patuli funditur, centum heminarum mensura, & subsolem media quaque die concha refunditur, ex altoque demittitur, ut assua deuolutione, istūque agiturum respuerit: octaua die fenugrum mundum quinquaginta denariorum pondere, calida aqua madefactum, donec emolleat, in supradictum oleum deijcitur, ita ne exillit aqua: postea redat prapungius piceæ, assulatum: cææ aequalè pondus adijcitur, & transfactis octo diebus, oleum concha mouetur. Vbi candorem contraxerit, in vas nouum vetere uiuo assutum recondi debet, subfratris fertule Capanæ corollis drachmas vndecim pendentes, cum paririidis pondere, sin minus, rursus foli mandandum, & idem munus obeundum, vsque dum inalbescat.

ΣΙΧΥΟΝΙΟΝ ΟΛΕΥΜ. SICYONIUM OLEUM. CAP. XXX.

Sicyonii componendi ratio hæc est. In lebeten oris lati, stanno inductum, funditur noui olei albi, quod erude oliuæ reddiderūt, congius vnus: aquæ semicubiis s. Leui id igne coquitur, leuiter mo uendo: at ubi bis effebuit, & subtracō igne refrigit, innatans oleum concha decapulatur, & adiecta noua aqua conferuiscit, & reliquis, vt diximus, peractis reponitur. In Sicyonia maxime fieri consue uir, Sicyonii inde accepto cognomine. Calcafactorium ad quendam vsque modum uim habet. Febrī, ac neruorum vitijs prodest. femina: ad commendandum faciei nitorem eo vtuntur.

ΡΥΣΙΟΝ. STRIGMENTUM. CAP. XXXI.

Strigmenta à balneis calcafiunt, molliunt, difcutiunt: ad sedis rimas, & condylomata illinuntur. Illa uero, quæ ex palastri puluere sibi adscuerunt, in fordis speciem redacta, articulorum nodos imposta adiuuant: ichthiadis in forus, aut malagmaris locum, calida commode sufficiunt. Drafæ gymnasium paritibus, simulacris; fordes, calcafiunt: tubercula, quæ ægrè ad coctionem produ cuntur, dissipant: deliquamatis, & vlcibus antiquis profunt.

Olei confide
 ratio.
 Meū & Drag.
 coniunguntur
 hoc caput eū
 superiori.

Multo quidem artificio ueteres utebantur ad componendum multifariam oleum, ut ex Dioscoride satis superq. constat. Quod tamen hæc tempestate à nobis fieri non solet: quantum fortasse apud Græcos eiusmodi parandi olei consuetudo minime exoleuerit. Quippe id tantum in communi omnium usu apud nos habetur, quod è maturis oliuis exprimitur: tamen si quæ eo tempore legunt, & multis parare modis curabant: siquidem non modo in ciborum condimentis oleo frequenter utebantur; sed etiam ut aquliores, promotiores, ac expeditiores euadent ad obeunda corpora vnus frequentius sibi totum corpus oleo perungebant. Quæ de causa & balneis frequentabant, & thermas. nanque elei contrafæ fordes, ut corpora fæpius perlererent, maxime expetebat. Obiunt autem id muneris serui in balneis, qui non modo corpus totum intrantibus abluiebant; sed & ipsam quibusdam firgillibus abrauebant ad hoc opus aptiffimis, quas alijs ex auro, nonnulli ex argento: quidam ex ferro, aliqui ex ebena, ac etiam ex preclaris lacridibus sibi comparabant; demique

Olei vsus apud ueteres.

denique pro nobilitate, & facilitate eorum, qui ad balneas confluunt. Quapropter diem sem ipfis balneis abradere, sudoremque emanantem detergere curabant, olei frumenta, quos prius pernix-rant, in balnei aquam decidebant: quorum hinc meminit Dioscorides. Fuit praterea in magno, ac precipuo usu apud veteres oleum ad perungendos athletas qui in theatris palestras nudi luctabantur, non solum ut eorum corpora agilitera, expeditiora que in certamine redderentur, sed ut etiam si difficultus sese manibus comprehenderent. Cum autem ibi pulvis ob pedum frequentiore motum concitaretur, athletae ipsi oleo assam peruncti, illum in se facile contraherant; ac multo magis cum in terram alter alterum consternebat. Quare balneum ingressi, strigilibusque abradi canosa frumenta relinquebant, quibus artuum affectibus Dioscorides mederi tradidit. Sed cum plurius athletae, oleo copiose peruncti inter luctandum palestras parietibus, ac latius lapideis, sepe sepius affricarent, contacta loca olei pingue inem contraherant. quod facile febrar, ut adueniente pulvere conuolunt quoddam vnguentum parietibus inhareceret: de quo etiam Dioscorides differuit. Oleum, si cum pari portione vini Cretici calidum bibatur, aut Clysteris infundatur, Colicos, iliacos, & calculeos dolores mirifice mulcet. Olei facultates suis proprie secutus est Galenus libro vi. de simp. med. facult. sic inquit. Oleum, quod ex oliuis conficitur, quod sane propriissimum nomen oleum appellamus, cuiusmodi sit temperaturae, superioribus libris definitum est. quippe huiusmodi esse, & moderate calidum ostendimus. Eiusmodi est, quod est dulcissimum, sique potissimum ex oliuis, quas Graeci *ειλαιαι*, uocant, nos drupae. Ceterum quod omotribes, & ombacium nuncupant, id quantum in se habet adstrictionis, tantum etiam illi inest frigiditatis. Porro oleum vetus, quod quidem ex dulci inueterato efficitur, & calidius est, & magis diffusorium. Quod vero ex immaturo, id dum reliquum seruauerit adstrictionis, mista permanet facultatis: ubi vero illam prorsum abiicerit, reliquo sit simile. Quinetiam quicquam in preparando germina iniiciunt, & ipsi ombacium simile oleum efficiunt. Ceterum rogandum non est, quo pacto sit preparatum, sed gustandum est potius ac si praesertim adstrictionis quippiam, eatenus etiam frigidum esse existimandum, ceteri illud, quod ab Iberia portatur, quod Spanum, id est Hispanicum nominant. Quod si nequaquam gustantibus adstringere appareat, sed adamsum uideatur dulce, id modice esse calidum putandum. Porro si tenue quoque cernatur (tale est, quod purum est, quodque inuenti translucentium uideatur) ac modicum eius latissime per cutem extensum sibi maneat continuatum, celeriterque a cute combibatur, id triquet per optimo ducendum, ac olei uirtute quam maxime poltere, quale est Sabinum. Porro quod oleum lotum maxime expers fit mordacitatis, supra possum est. Ceterum quo potissimum modo id probissime lauet, in sequenti tradam opere, quod inscribitur de medicaminum compositione, ubi & de Sicyonio, & si quod eius generis praterea oleum est, agetur, nunc simplicia prosequor, ad iucianque & de alijs olei speciebus sermone. Tam quod ex agresti oliua oleum exprimitur, non simplicem temperaturam obtinet: sed exterius, simulque adstringit. Squalidissimum id est ex omni olei genere, & post Istrictum quoque: deinceps illis est Hispanicum. Pinguisimum est Libycum, & Cilicium: simul autem pingue, & tenue Sabinum. In medio comprehensorum omnium sunt tum id, quod per Cyclades insulas nascitur, tum quod per Graeciam, Asiamque. Porro oleum pingue estimatur iudicaturque uiscositate: tenue uero si perluceat, si purum sit, si plurimum a minima eius portione inungatur, si facile a cute combibatur. Ex dictis cognoscere iam liceat & de alijs olei generibus, quae equiuocè dicuntur inungentis, puta rosaceo, melino liliaceo, & quae unque id genus floribus, fructibus, germinibus, folijs in oleo maceratis conficiuntur. Horum quod quae ubi vna cum aromati vna preparantur, inungentur efficitur. Pro cuiusque insectorum natura oleum uariari contigit. Ex his ergo, quae in toto hoc tempore de quoque iniciendorum generatim dicentes, singulatim quoque consuetum est usum olei cognoscere debetur. Quod Graeci *ελαιον* Latini Oleum dicunt, id Arabibus *Caiz*, seu *Zait* nominatur. Italis, *Olio*: Germanis, *Oel*: Hispanis, *Azeyte*: Gallis, *Huyle*.

Olei facultates ex Galeno.

Oleum sylvae.

Nomina.

ΕΛΑΕΟΜΕΛΙ. CAP. XXXII.

IN Palmyris Syriae, quod elaeomei uocant, ex quodam caudice manat, oleum melle crassius sapore dulci. Bilem, cruditatesque detrahit, sextario cum vna aqua hemina dato. Sed qui sumptere, torpescunt, & viribus deficiuntur. quod minimè uereri oportet; verum cerebro excitare, ne ueterino pressi somnos capient. Fit & oleum è pinguitudine surculorum. Optimum uetus, crassum, pingue, non turbidum. Calcificat priuatim caliginibus oculorum illinitur: lepras, neruorumque dolores illitum emendat.

Quanquam quotidie plura, uariaque mercimoniorum genera nobis ex Syria conuehantur, Elaeometi tamen (quod sciam) non modo non conuehitur, sed ne ullum quidem unquam audiuimus, qui ipsum uiderit, uel nouerit. Ceterum Hermolaus uir quidem praestantissimus dubitat, utrum elaeometi sit manna, elaeometis, & aerometis, quod mel arvis significat, uicinitate deceptus. Quapropter non possum non admirari, doctissimum uirum haec in re dubitasse, cum tum Dioscorides tum etiam Plinius, quibus cum longam contraxerat consuetudinem, communi sententia scribant, elaeometi oleum esse è quodam arboris caudice manans in Syria Palmyris, non mel aereum, neque uorem, qui ab ethere cadat. Eoq; magis, cum addiderit Dioscorides, non modo elaeometi per se ex arbore manare, sed & factitium haberi iussit, expressisque arboris succu-
lis.

Hermolaus iussit.

ΚΙΝΙΝΟΥ ΕΛΑΙΟΝ. CICINVM OLEVM. CAP. XXXIII.

Cicinum oleum hoc modo temperatur. Maturi ricini, quae uoles quantitate, torrido sole flaccescunt, & aliorum more cratibus infracti tantisper insolantur, diu stentibus cortex fractus decidat. Caro colligitur, & coniecta in pilam diligenter tunditur: postea in lebetem inaequum illitum, qui aquam habeat, demittitur, subiectoque igni feruefcunt: & ubi insitum prorsus humorem reddiderunt, sublati ab igni vase, in natans olei concha tollitur, & reconditur. Sed in Aegypto, ubi largior increbit usus longè secus fieri solet. Nam re purgatos ricinos mola mandant, & accurate mollitos per sportulam torculo exprimunt. Tum quidem ematuruerunt ricini, cum continentibus orbiculis exuntur. Cicinum oleum ad pforas, & uicera capitis manantia ualeat: prodest sedis inflammationibus, uuluis conuersis, atque praeculosis: item indecoris cicatri cibibus, & aurium doloribus; emplastra efficaciora reddit additum: potu aquam alio extrahit: uentris animalia pellic.

Ricini olei consideratio.

Ricinum, siue Cicinum oleum, Cberuae oleum officinis dicitur; quannis rarioris sit vsus. Nangue semen plante, quam Diofcorides ricinum appellat, Arabum esse cberuam nemo est, qui ignoret: quod etiam Serapio penadactylis vocat, vt diffusius suo loco quarto explicabitur. Ceterum ricinus animalculum est, solum, luidum & sanguine plenum, quod Italis zecca vocatur, sibus, canibus, capellis, & id genus animalibus infestissimum. Cui cum hoc semen forma, & colore sit quom similitudinem dicitur Ricini nomen sibi comparauit. Meminit huius olei etiam Mesues, qui prater vires ei ad Diofcoride redditas, addidit, id valde crassas coercere inflationes. Proinde vtenticuli, late rum, colique doloribus prodesse illium, potum, & insusum.

Ricinus unde dicitur.

Amygdalini paradisi ratio.

AMYGDALINVM OLEVM.

CAP. XXXIII.

Amygdalinum oleum, quod aliqui metopium vocant, hoc fit modo. Semodius ex amaribus nucibus repurgatis, siccatisque in pila lignea pistillo leniter tunditur in offas, aqua, qua feruierit, iextarius adijcitur, & ubi dimidia hora humorem hausit, vehementius quam antea tunditur: mox tabellis premitur, & quod digitis haesit, concha excipitur. Pressis nucibus rursum hemina aquae inspergiunt, & postquam ebiberint, idem opus prosequendum. Singulas heminas reddunt singuli modij. Contra vularum dolores, strangulatio, conuulsiones, & eorundem locorum inflammationes efficax est: virijis renum, calculosis, diffucilli vrinis, suspiriosis, lienosisque proficit: dolores capitis, grauitatem auditus (sonos incertos, tinnitusque) dicitur: maculas, & vitia cutis tollit e facie; & cam erugat cum melle, tridice lilij, & Cypria cera, aut rosaceo cerato: & oculorum hebetudines emendat. vlcera capitis manantia, & furfures cum vino abstergit.

Amygdalini paradisi ratio.

Cyprum amarum omnino dulcis fit temperandum, delinquere sane existimarem, si oleum ex dulcibus amygdalis expressum (et si illud Diofcorides silentio inuoluerit) ex amaris confectio non adijcerem, rethumque conficiendi modum non explicarem: praesertim cum nostrae etatis medicis maximo sit vsus, & pauci sint myropole, qui ipsam recte probeque conficiant. Parandi igitur ratione (vt Mesues tradidit) sic habeto. Praestantior, dulcioresque amygdala, quae habet quantitate, ab vtriusque corticibus repurgata, optime in lapide mortario tunduntur, & in loco calido reponuntur, quaque horarum spatio, dein parum iterum contunduntur: mox praelo tandiu premuntur, quousque omne, quod continet, effluat oleum. Elicitur etiam hoc modo. Collocantur deliberata, & contusaque amygdala in vitro, vel stanneo vase, infunditurque vas in balneo calentis aquae. eximuntur deinde tribus peractis horis, extrahunturque amygdala, & statim praelo calentes subiunguntur: itaque oleum copiosius excipitur. Vt ritur rursus amygdala, & repurgata, in faculis partum duplicato inuolutis sibi arena, cinereque calido reconduntur, & postquam efferverint, praelo oleum elicitur. Sed nostrates seplastari plurimum negligentia, segnitiaeque indulgentes non modo amygdalas non repurgant, neque delibant; sed & amaras, & rancidas commiscunt, & omnes simul conterentes, in arenam cacabum iniungunt, ignique admovent affuso aquae tantum, ne penitus torreatur: deinde in faculum coniungunt, & praelo sumuntur; & quod inde fluat oleum excipitur, quod plerumque exustiosis nidorem tantum obolet, vt haereticus illico euomentis pariat nauisem. Qui autem sic parant oleum amygdalinum, eius lenientem facultatem peruertunt, ac destrunt: siquidem contusis amygdalis, non delibratis, oleum inde confectum corticum vires asseruat. Proinde & consipat, & exasperat, & scabritiem inducit, id quod etiam adauget ignis violentia, dum in lebetibus calido torrentur. Hoc itaque diligenter animaduertens optimus. Mesues Amygdalini facienda rationem prodidit, vt videlicet, cum purgata, & contusaque essent amygdala, calore quodam suauis, ac lenio leniter calescerent, sicut diximus, non autem carbonibus ardentibus, quemadmodum hodie videntur faciant myropole, quae etiam alia pleraque confundunt. Amygdalinum igitur si recte, probeque conficiatur, misivis lenit. quare potum ad libere dimidium alium leniter deijcit: asperae arteriae, pulmonum, ac pectoris scabrities tollit: duritias omnes emolliit: & conpaginon, & membrorum omnium siccitates humectat. quocirca haec facis plurimum conducit. Contra vularum doloris est illium & potum facile praestant: sicuti vestic & cruciatibus est efficaax, si argentea fistula coniectum impulsorio instrumeto iniiciatur. Quod autem ex amaribus amygdalis exprimitur, dulci in omnibus efficacius habetur. Ideo in prouocandis lacrimis, conciliandisque viscerum cruciatibus a statu crassiore genitis, dulci longe praestantius reperitur. Nimirum & obstruones aperit, & interaneorum times enecat.

Myropolari ignauia, & la pium.

Amygdalini vires.

Balanini ratio.

BALANINVM OLEVM.

CAP. XXXV.

Antiq. cod. fe parat ad inui cum hec tria capita.

Simili modo fit Balanini oleum. Quod repurgat maculas, lentiginis, varos, & cicatrices nigras: alium soluit, stomacho adneratur: contra autem dolorem, sonos, & tinnitus auxilium est cum asfero adipe infillatum. Similis sesaminum ex sesamo conficiendi ratio. Fit etiam e nucis iuglandis oleum, quod caryinum vocant. Eandem uim habet, quam balaninum.

Balanini consideratio.

Oleum vnguentaria glandis, quod Balaninum vocant a pharmacopolis, & vnguentarij oleum de Ben appellatur: quoniam myrobalanum, quod Latini vnguentarium nucem dicunt, ex qua hoc conficitur oleum, Mauritanij Ben appellant, vt latius libro quarto differemus. Consimili modo id Mesues fieri tradit. Et ut idem etiam est auctor Jalsbergi, mandat, vt obstruones aperit. Illium strumas dissoluit, durasque tumores. Frigiditas tum incinoris, tum lenis affectibus opem misivis praestant: facit & ad frigiditas nervorum consulsiones, & conpaginon cruciatibus. Sed illud hinc peculiariter adiciunt, quod capiendi praesertim cum moscho & ambro chirothecas illinunt, quo fit, vt nullo temporis tractu rancorem iniquam respiciunt, vt facie eueniret, si alio quo vis oleo eo in opere vterentur. Quamobrem mirarion licet, si veteres fructum, a quo elicitur hoc oleum, glandem vnguentarium nominauerint. Sesaminum vero (ut Mesues inquit) amygdalini modo exprimitur. Quippe sesami repurgati semen primo contunditur, deinde eodem arteificio calefactum praelo supponitur, tandiuque premitur, quousque oleum reddat. Id ut idem testatur, pingue ministrat alimentum: semen autem, aspicitur, quodcumque lenit, sed praecipue gulae nocent expedit, & dura apostemata mollit. Adijcitur sesaminum plerisque vnguentorum compositionibus, quorum in quo parsimonia student, id maxime expectant, quippe ignis funiculo non tam cito conficitur, quam id, quod ex oliuis paratur. Praesertim etiam picioribus eo, quod e limi semine exprimitur, siquidem hoc ceruasi admixtum tractu temporis colorem immutat, illud vero incorruptum perpetuo asseruat.

Balanini facultates.

Sesaminum & eius vires.

Oleum e nucibus iuglandibus.

bonibus Myrrinum conficitur. Quippe Dioscoridis tempore ars medica non adeo exulta erat, quin nec seplafaria, ut no-
stra hac etate esse videntur. Quamobrem putandum, quod si huius balnei artificum Dioscoridi innotuisset, ipsam hanc aquam
quam silentio praterisset, veluti nec illud Mesues, nec alij complures praterierant, quibus summo studio, & diligentia medicam
facultatem excoluerunt, & in ordinem redegerunt.

Διὰ τὴν ἑλαιο.

LAVRINVM OLEVM. CAP. XXXVIII.

Laurinum fit hoc modo. Lauri bacca cum mature sunt in aqua coquantur: siquidem ex obducto
cortice quandam pinguitudinem reddunt, quae manibus subacta, concha excipitur. Alij ompha-
cinum prius olei cypero, iunco odorato, & calamo inspissant, deinde tenera lauri folia concoquant. 70
Alij etiam baces, donec oleum odorem contraxerit, alij styracem, & myrrum addunt. Optima laurus
ad id laetifolia, & montana. Oleum laurinum vtilius, quo recentius, quoque uridius colore, amarissi-
mum, & acre. Vis ei excafcatoria, emolliens: aenarium spiracula aperit, lassitudines discutit: omnibus
neruorum vitijs, algoribus, distillationibus, aurium doloribus, malis renum frigore contractis, illitū
non aliud iuuantius, attamen potum nauicam parit.

Laurini con-
sideratio.Laurini vitres
ex Mesue.

Laurini conficiendi ratione aliter de Mesue institutam legimus, sed tamen ab hac parum recedentem, Ideoque quod id
parum, vel nihil referat, rem ipsam silentio praterendum duximus: praefertim quod non me later, Laurinum,
cuius est usus in officinis, a seplafarijs nequaquam fieri, sed ab alijs confectum cui, qui lecta magna Lauri baccarum quan-
titate ipsam eliciendi artem exercent. Mesues praeter facultates a Dioscoride traditas, id summe laudauit & ad iocine-
ris dolores, & ad hemicanem, quae frigidis contrahitur succis. Quin & ad ventriculi dolores, coli vultus, & lienis effi-
cax esse tradidit.

Σχημα ἑλαιο.

LENTISCINVM OLEVM. CAP. XXXIX.

Similis Lentiscini ratio. Nam è maturo fructu temperatur, factis prius spissamentis: ut in laurino
diximus. Hoc scabiem iumentorum, canumque sanat: vtilissimum pestis, acopis, & leprarum
medicamentis: sudores cohibet. Necsecus Terebinthinum fieri solet: quod † refrigerat, & astrin-
git.

Lentiscini pa-
randi ratio, &
vires.Terebinthini
confideratio,
& vires.

Lentiscinum pluribus in locis Hetruria conficitur, sed praesertim in agro nostro Senensis, illa, & Gilio Tyrreni insu-
lis, non longe à continentis nostra distantibus. Fit autem ab incolis hoc modo. Racemosos lentisci baccas assunt, &
à putaminibus cunctis expurgant, permittuntque aliquot diebus simul flescere: deinde magnum in ahenum collocant,
assusa aqua: & igni raudiuferent, donec bacca dehiscant: demum extrahunt, & succis includunt, praeloque subiciunt,
ex pressuramque afferunt oleum. Quod & quibusdam Adriatici insulis hac similiterratione confici audio, absque alterius
cuiusvis olei admixtione: siquidem fructus is per se oleisatis emittit. Incolae (ut experimento comprobatum affirmant) ad
aenandum oculorum aciem, caliginisque delendas, illud cibus committunt. At ego eo saepius usus sum magno sanè iusu-
mento in dysentericis, non quidem potu exhibitio, sed clysteribus infuso. Lentiscinum siuam laudibus extulit Galenus
libro v. de comp. medic. secundum locos, ad gingiuarum, & linguae inflammationes, si os eo collatur. Quod autem fit è
fructibus terebinthi, quos Mauritani grana uridula nuncupant, non fit in Italia, neque ad nos (quod equidem sciam) aliunde
conhibetur: proinde non venit in vsum. Hoc tamen (ut Mesues inquit) vulnera consolidat. Medetur item conuulsis opifib-
tonicis, neruorumque duritijs, & creberrime cataplasma is admittetur.

† In his verbis mendum subesse putamus, vt etiam doctissime adnotauit Manardus Ferrariensis lib. viii. epist. prima.
Alias siquidem sibi ipsi repugnasset Dioscorides, cum scripserit in Terebinthimentione eius fructus excafcare; hic verò di-
catur, oleo ex eisdem parato inesse refrigerandi facultatem. Huic deprauate lectioni illud quoque refragatur, quod sine no-
bis Graeci Dioscoridis codices, in quibus verba illa de Terebinthini olei facultatibus non leguntur, sed de eius tantum confi-
cendi ratione mentio habetur.

Μαστιχινον.

MASTICHINVM OLEVM. CAP. XL.

Mastichinum è trita fit mastiche. Quod contra omnia vultus mala efficax est: mediocriter calfa-
cit, astringit, & emollit. Aduersus prominentes stomachi duritias, colicorum, dysentericorum-
que cruciatu unilefaciem emaculat, & colorem nitidum facit. optimum in Chio insula compo-
nitur.

Seplafioriorū
lapis.

Mastichi parandi rationem, sanè quam paucis Dioscorides perstrinxit. quippe è trita tantum Mastiche feritraditū
nulla alia explicata conficiendi ratione. Seplafarij autem nonnulli prorsus oblitij, scripserisse Mesuem in balneo calentis
aquae Masticinum confici debere, communi oleo, albo vino permistio, masticchen admittent, & aere uase carbonum igni admo-
uent, ibique tanto tempore effruescere sinunt, quoad vinum prorsus exiliat, ac inde vsui afferunt. At ipse vitres organis è
purissimo tantum mastiche illud saepius confeci.

Μεσπον αμυδρις.

VNGVENTORVM COMPOSITIO. CAP. XLI.

De ratione unguentorum consequenter tractandum existimauius, quandoquidem ea in nōnū-
lis corporum vitijs, aut medicamentis mista, aut corporis peruisa, aut naribus obiecta, plurimū
profunt, in quorum probationibus consulere nares oportet, an ea oleant, ex quibus tēperantur. Opti-
mum. huiuscemodi iudicium. quod tamen in quibusdam planè obseruari non potest, propter ea,
quae admittentur, odore ceteris praualentia: ut in amaracino, & crocino, telino, & plerisque alijs, quae
crebra circa hanc meditatione experiri contuicet.

O E nanthe è labrusca, optimè olens postquam emarcuit, deiecia in omphacinum oleum mone-
tur uoluiturque: & cum biduo manserit, exprimitur, & reconditur. Attingit proximum ro-
cco effectum præbens: sed alium non resoluit aut mollit. Probatissimum est, quod odore oenanthæ
refert.

O E nanthinum nullam à nobis requirit explanationem: quoniam à Dioscoride tam aperte proditur eius parandi ratio, ut
non sit opus illud pluribus explicare.

Fœni græci libræ quinque, calami libra una, cyperi libræ duæ, olei libris nouem septenis diebus
macerantur, quotidie ter mouentur, postea premuntur, & reponuntur. Aliqui pro calamo carda-
momum substituunt, & cyperi loco xylobalbanum macerant. Alii oleo antea his odoribus piffato
foenum græcum macerantes exprimunt. Hoc telinum abscessus emollit, & cōcoquit: omnibus uul-
uarum duritijs magnopere conuenit. fœminis difficile partientibus subijcitur, ubi præ excretis humo-
ribus loci ficcitate contraxerunt: sed in inflammationes lenit, tenefimo subdum prodeest: ulcera ca-
pitis manantia, furfuresq; expurgat. ambustis, & pernioibus addita cœra proficit: uiria cutis in facie
emendar: pigmenta ad conciliandum faciei nitorem inseritur. Eligi oportet recens, quod non vech-
menter fœni græci odorem præ se ferat, & manus abstergat, sapore ex dulci in amarum inclinato: ta-
le enim optimum iudicatur.

O Eficinarum Luminaria ex Rasfis auctoritate aliam, quamuis exoletam, Telini componendi rationem tradunt, in quo ca-
lamo odorato, & cypero elaterij bestem adiungunt.

S Erpylli, castiæ, abrotini, florum sisymbrij, frondium myrti, sampfuchi singulæ portiones, quadam
pro uiribus ipsorum coniectione, una traduntur. atque is omphacinus olei modus adijcitur, qui
maddenium uires non euincat: hæc post quadratum exprimuntur. denuo noua alia simili mensura,
& equali tempore macerata premuntur: ita enim ualidius reddi solet. Eligi oportet sampfuchum co-
lore ex atro uiridi, plurimum redolens, medio crite acre. Vim habet acrem, calfactoriam, extenua-
tem: ad uersus uulæ præclusiones, conuersionesque efficaciæ esse mensas: & secundas, & partus extra-
hit. uulæ strangulatus recreat: lumborum, inguinumque dolores lenit: sed cum melle uis co præstat;
quandoquidem vehementi attritione locos indurat. Lassitudines illitum discutit: in opisthotoni-
corum, uulforumque cataplasmata utilissimè additur.

Sampfuchini
conid.

Q uanquam ex Theophrasti, Dioscoridis, & Plinii sententia idem esse constat sampfuchum, & amaracum: cum tamen
Galenus, & Paulus de his diuersis capitibus seorsum scripserint, eorumque temperamenta per gradus dissidere tradide-
rint; non ab re crediderit nonnulli aliud esse sampfuchum, aliud uerò amaracum. Quorum opinionem auxit etiam Dioscori-
des, quod in his unguentorum compositionibus Sampfuchinum, & Amaracinum diuersis capitibus digesserit. Quod facile ple-
reisque ad credendum induxit, has stirpes tum facie, tum uiribus differre, hac ratione freti, quod si alterum ab altero non di-
staret, omnino præter rationem de his varijs in locis scripsisset Dioscorides, alterum unguentum Amaracinum, alterum uerò
Sampfuchinum appellans. Porro ut huiusmodi controuersia tollatur, sciendum est, stirpem eam, que Galeno, & Paulo ama-
racum appellatur, id sanè amaracum non esse, quod Theophrastus, Diosc. & Plinius sampfuchum uocauerunt, sed potius (ut ego
existimo) Marum, id quod etiam sentium clariores nostri seculi simplicium indagatores. Namq; Marum nec Galenus, nec tamen
Paulus quicquam præter simplicium medicamentorum libris meminere. Quare non deest suspicio, quin librariorem
culpam, in Galeno Marum titulum in amaracum abierit: quandoquidem in eius tum gradibus, tum facultatibus assignandis Gale-
nus à Dioscoridis Marum non longe recesserit. Sunt & qui uelint apud Paulum, & Galenum id amarum cum diu, quod Dios-
corides partibium uocat: quippe & hoc quibusdam amaracum uocatur. Cuius rei iudicium esse existimant, quod tum Gale-
nus, quam Paulus nullibi in simp. medic. libris aliquid de partibeno posteritatis memoria prodiderunt. quorum opinio non
omnino reprobanda uidetur. Ceterum licet Dioscorides Sampfuchini, & Amaracini diuersis per se capitibus meminere; nõ
obstat propterea, quod minus idem esse possint sampfuchum, & Amaracum. Siquidem duabus de causis us alterum ab altero
distingueret, Dioscorides facillè impulsus fuit. quarum altera est, quod si diligenter animaduerterant utrorumque composi-
tiones, utique Amaracinum tum multò odoratius, tum Sampfuchino præciosius iudicabunt. Ideoque antè, eo quod nobis
unguentum hoc apprime nobile intactum relinquere, quodque ob eius claritatem id particulari descriptione dignum censibat,
ut præstantia discerni faceret, utique etiam minus probatum à probatissimo dignoscereetur, homonymiam inmutauit, ipsi
que non quidem Sampfuchinum, sed Amaracinum appellare uoluit: nam si id non fecisset, quodnam altero præstantius esset,
discerni non potuisset. Huc accedit alia ratio, qua alterum Sampfuchinum alterum uerò Amaracinum Dioscorides appella-
uerit: quod ut libro tertio proprio capite legitur in Cyzico sampfuchinum amaracum appellabatur, unde hoc unguentum insigne
petitur. Et quoniam à Cyzicenis claris illius compositoribus ex eorum more Amaracinum uocabatur, tale nomenclaturâ
Dioscorides haud quaquam permittendum censuit. Quare ipsum in eadem reliquit appellatione, quam secum ex Cyzico
tulerat.

Soluti u eoa-
trouerfit.

Opinio non
fundam.

O Cimum oleum fit ut cyprinum. Ocimi folia decerpta librarum undecim, & bestis pond. die
nocturne uiginti olei libris macerato, premito, colato: cum que exhauseris qualium, rursus pa-
rem olei modum fundito, & exprimito. Vocatur autem id secundarium. nam tertiæ perfusionis nõ

est capax. Deinde recens ocimum aequali pondere, ut in rosaceo diximus, rursus maceratur, & cum tã
 10 temporis spatio maduerit exprimitur, & oleum reconditur. quod si in animo fuerit ter, aut quater
 ma defacere, semper ocim ñ recens addes. Potest ex omphacino confici: sed illo modo melius. Idem
 quod simplicium portet, sed inefficacius.

Αβροτονίω.

ABROTONIVM.

CAP. XLIX.

10 **O** Lei cydrini odoribus imbuti libris nouem & quincunce, foliorum abrotoni libras octo die no
 queque madefactas, premito. Quod si in longum tempus oleum velis afferuari, ei eisdem prioribus
 folijs, noua appones, & macerata exprimes. Calfacit: ad vuluæ duritias, præclusionesque efficacit
 menstrua, & secundas pellit.

Ανηθίνω.

ANETHINVM.

CAP. L.

10 **O** Lei t̄ libris octo & dodrante, florum anethi t̄ libras vñdecim & bessem, J maceratas in oleo die
 una manibus premito, & recondito. Quod si iterum perfundere velis, recentes anethi flores cõ
 similiter madefacito. Vulturum duritias emolliit, venarum spiracula laxat, contra horores febrium
 circuitu redeuntes auxiliatur: calfacit enim, & lassitudines dilcuit: prodest articuloꝝ doloribus.

Συσίνω.

SVSINVM.

CAP. LI.

20 **S**visini, quod alij liliinum appellant, sic temperatur. Olei libræ nouem cum quincunce, calami li
 bræ quinque & quadrans, myrrhæ uncie quinque, permisto odorifero uino decoquantur, & cola
 to oleo cardamomi tussis & cælestis aqua madefacti libræ tres & semis macerantur, premunturque, tres
 libræ cum semisse spissati olei assuntur, mille lilia decerpis folijs, in latum, non tamen profundum,
 Jabellum demittuntur: iniectũ oleum manibus melle perunctis agitur: die noctuque conquefcunt,
 & in pyxidem matutinis exprimuntur. quod defluet oleum, protinus ab aqua, quæ simul expressa fue
 rat colo incerni oportet: non enim, ut rosaceum moram tolerat, nam conalectum feruet, & com
 putrescit: quare sapius decapulandum. Vasa melle illinenda, tenuis sal in pargendis, & si qua fordes
 vasis faucibus hæsit, eximenda. Odoramentis iam expressis ex quasillo in labelum transfusis, rursus
 30 olei prius odoribus imbuendi, quod primum pondus æquet, & cardamomi tussis drachmæ decẽ conij
 ciuntur. Hæc manibus scitè pressa, interiecta breui mōra exprimuntur: quod profuit, repurgatur.
 Tertio eadem infunduntur, adiecto cardamomo, & sale, & manibus melle madefactis. Longè opti
 mum erit, quod prius exprimitur: secundum, quod sequitur: tertium locum sibi vendicat, quod nouis
 simum prodit. Denique in mille lilia euulsis folijs expressum primum oleum infunditur: tum eadẽ ratio
 ne profequendum, idemque faciendum, ut prius: addito cardamomo: dein expresso, fac eadem in
 secundo, & tertio, ut dictum est: & quò frequentius recentia lilia maceraueris, cõ validius unguen
 tum efficies. Denique cũ factum abunde videbitur, singulis compositionibus miscere conuenit myr
 rhæ quàm optimã duas & septuaginta drachmas, & croci decem, cardamomi quinque & septuagin
 ta. Croci verò, & cinnamomi partes portiones tunduntur, & cribratæ in lustrã cum aqua demittuntur,
 40 quæ primum vnguentum infunditur, & paulo post excipiuntur uasculis siccis, myrrhã aut gõ
 mi artea perfusis, & croco, & melle, & aqua madefactis. Eadem sunt in altera, aut tertia expressione.
 Aliqui simplex ex balanino, alioue oleo, & lilijs componunt. Optimum esse constat in Phœnicæ, mox
 Aegypto factum, sed cum primis laudatur, quod lilia redoler. Excalfacit, emolliit: vuluæ præclusiones,
 & collectiones aperit: vitilissimum ad muliebria mala: vicera in capite manantia, feruidas eruptio
 nes, uaros, furfuresque emendat: vibices, cicatricesque celerimè ad colorem reducit, ita ut sapes
 fallant. In summa extenuat: porum bilem per aluum extrahit, vrinam ciet: sed stomacho alienum est,
 & nauicam parit.

Ναρκισσίνω.

NARCISSINVM.

CAP. LII.

50 **H**oc, quod ex lilijs temperatur: illud item, quod ex ocimo, abrotono, anetho que conficitur oleum, cum vniuersis que pa
 ranti ratio per se clara sit, ideo nostris ex planationibus non indigent. Ceterum Susini compositio mihi quidem pluri
 bus in locis librariorū potius, quàm auctoris incuria deprauata videtur.

Narcissini spissamenta ita fiunt. Sex libræ aspalathi cum sextante tunduntur: olei cloi libræ septua
 ginta cum vncijs quinque assuntur. Aspalathus aqua madefactis in tertia olei parte coquitur:
 quo exempto, calamus quinque libris & besse adijcitur, cum myrrhæ gleba confunditur, cribra
 taque ac vino veteri odorato immista, decoquitur: simulac autem cum ijs efferverit, eximitur: refri
 geratum oleum excolatur. cuius portio in labelum mittitur, flores narcissi quàm plurimi conijciunt
 60 qui bidui spatio (ut in susino dictum est) permoti exprimuntur. Oleum subinde decapulandum: siqui
 dem celerimè putredinem sentit. Valet hoc ad mollitiã vuluæ duritias, præclusionesque: sed capitis
 dolores facit.

Narcissinum, quod ego sciam, non paratur nostratibus myropolis. quod mirum non est, cum id etiam Plinij atate pa
 rari dixisset, ut ipse libro xlii. cap. primo memoria prodiderit.

Κροκίνω.

CROCINVM.

CAP. LIII.

Cum Crocinum componere voles, prius olei, ut in susino diximus, spissamenta facies, cisdẽ pon
 deribus, & mensuris: cuius olei libras tres & semissem, croci vnciam unam assumes: identidem
 quotidie

† Πάλαστον, i.
 antiqui. leg.
 Oub. Cæclusa
 leg. Oub.
 τὸ αὐτὸ: i. i.ã-
 tumdem.

Antiq. eod. le
 git. ὑπερ
 χρ. οὐκ ἔστι
 πρὸς. ἰσχυρο
 τates & i. i.ã-
 mationes.

quotidie moueto, & sexta die, quàm hoc assiduò peregeris, oleum à croco colis incernitò, eidem croco parem olei modum adijcito: moue triduo, dein contusæ myrrhæ, atque cribratæ drachmas quadraginta permisceto, & in pila agitata recondito. Aliqui octo aromatibus ad cyprinum imburo in crocini compositione vtuntur. Optimum est, quod abunde crocum spirat in medendivtu expetitur. Proximum quod myrrham refert. Calcificat, somnum allicit: quare per hæc phreneticis subuenit perfusum, aut naribus admotum, aut illuc: pus mouet, vlcera purgat: contra vuluæ duritias, atque præcisions, & vlcera quæ cacothæ vocantur, prodest cum croco, cera, medulla duplicato olei pondere: còcoquit enim, emollit humectat, & permulcet. ad oculorum glaucitates ex aqua illinitur. huic autem proportionè respondent butyrum, onychinum & styracium: quæ etsi nominibus distant, viribus, & compositione cognata sunt.

Κύπρινος.

CYPRINVM.

CAP. LIIII.

Olei omphacini eloti pars vna, aquæ celestis tantundem cum semisse, cuius vna parte oleû diluitur, altera adijciens odoramentis admiscetur. Dein assumptis palathi libris quinque & semisse, calami libris sex & semisse, mirrhæ libra vna, cardamomi libris tribus & dodrante olei libris nouem, & vncijs quinque, a palathus tusus, & aqua astusus decoquitur in oleo, donec confereat: myrrhæ autem vino vetere odorifero subacta, contusisque simul calamus, digeruntur in ofusis, quæ exemplo palatho immittuntur, & vbi efferbuerint, sublato ahero oleum percolatur. Cardamomum rufum reliqua aqua aperitum infunditur, spatha agitatur, nulla, dū refrixerint, interpellatione. Post hæc colato oleo in viginti octo libras olei, floris ligultri, quod cyprum vocant, sex & quadraginta libræ cū bese instillantur, quæ sufficenter madefactæ per sportulam exprimentur. Quòd si copiosius desiderent, idem relictum flori pondus injectum simili modo prematur: & iterum aut tertio, si quis velit, madefacere poterit, & ita reddetur efficacia. Eligi oportet bonum, quod cum odoris suauitate nars feriat. Aliqui cinnamomum addunt Calcificat, emollit: ora ueniarum adaperit: vuluæ, neruorūque vitij conuenit, pleuriticis, fractisque, per se, uel cerato immistum. malagmatis imponi solet, quæ opisthotonis, angina laborantibus, inflammationique inguinum opitulatur: item in acopa adijcitur.

Ιρινος.

IRINVM.

CAP. LV.

Spathæ quàm minutissimè contusæ sex libras cū bese, in tribus & septuaginta libris & quincunce olei, aereo vale, additis decem aquæ heminis incoquito, quoad odorem acceperit: postea in capulâ melle oblitam colato: ex eo aromatibus imburo oleo, irinum primò temperatur, iride ex inopissa to macerata, ut scripsimus. Sed alia est cõponendi ratio. In olei septuaginta libris & quincunce, xylo balsami (vt dictum est) contusis libras quinque & sextantem excoquitur: postea detractò xylobalsamo, tuis odorati calami nouè libras & dextantem adijcito, & myrrhæ glebam vetere vino odorato perfusam, & in olei ita odoribus imburi quatuordecim libris, totidem tusæ iridis, binis diebus ac nodibus madefacito, strenuè & vehementer distringito. Quod si vis validius fieri, par pondus iterum ac tertio similiter macerati exprimito. Longè optimû est, quod solam irin oler, quale illud est, quod in Perga Pamphiliæ, & Elidæ Achaïæ cõponitur. Vim habet calfactoriam, atque emollientem: crustas admittit, fordida vlcera & putrida purgat. cõfert foeminis vuluæ causarijs: item inflammationibus eiusdem, atque præclufionibus: partus eijcit hæmorrhoidas recludit: contra aurium sonitus ex aceto, ruta, & amaribus amygdalis, prodest. diuturnis destillationibus, naribus illitum, & contra graueolentia earum vlcera quæ ozænas vocant, auxiliatur: aluum purgat cythaus epotus: facit ad ilei cruciatus, viniâ mouet: difficiles vomitiones adiuvat, perunctis eo digitis & immisiss, vel ijs, quæ ad vomitum ciendam inducuntur: anginæ etiam illinitur, aut ex aqua mullâ gargariatus: item contra arteriæ scabritiam, datur etiâ ijs, qui cicutam, coriandrum, aut venena fungorum hauserunt.

Iriini confidatatio.

Quamquam Iriini præparatio (est enim per se clara satis) non magis, quàm Crocini, & Liguirini ex planarij exposital: illud tamen silentio minimè prætereundum videatur, quod non Iridi flores, sed radices, cum hæc odore fragrant, illi uerò male oleant, in hoc olei compositione imponi debent. Quod etsi Dioscorides non explicauerit; cum tamen vnguenta odorum incunditate commendentur, de Iridis radice, non de floribus intellexisse Dioscoridena existimandum. Quippe quæ & sua iter oleant, & ad vnguentorum spissamenta floribus præstantiores habentur.

Γλευκίνος.

GLEVCINVM.

CAP. LVI.

Gleucini absolute constat omphacino oleo, iunco odorato, calamo, Celtica nardo, spatha, a spalatho, tertula Campana, costò, & musto: circumdatis interim vinaceis vasi quod aromata, vini, & oleum conceperat. Tricenis diebus, bis in die mouetur, postea excessum oleum reconditur. Calcificat, emollit, remittit: horribus, & neruorum, vuluæque vitij auxiliatur. omni acopo iuuantur, quippe quod emolliat.

Gleucini confidatatio.

Minimè quidem mirari licet, quod Gleucini parandi rationem simplicem appellauerit Dioscorides. Si quidem alie habentur vnguentorum compositiones, quæ multò pluribus simplicibus constant odoramentis, sicuti Columella lib. xlii. capite l. aperte indicat. Ceterum non potest Gleucinum (si rectè admissa simplicia considerentur) non vehementer ex calcificare: tamen si Plinius lib. xxii. cap. lxxii. id tuum adstringere, tum refrigerare scripserit. Quod euidenti argumèto est, aut Plinii gleucinum, sive muslicum, ab hoc Dioscoridis, & Columella diuersum esse, aut Plinium non ex acitè illius temperantem perpendisse. Verum cum is lib. xv. cap. v. scribat, gleucino mustum incoqui in vapore leno, non vt alia ad moto igne, sed circumdatis vinaceis per se calentibus: videtur non parum cum Dioscoride conuenire. Quamobrem crediderim potius Plinium, cum dixit gleucinum refrigerare, lapsam fuisse, quàm secus. Nam etsi oleum omphacium, cum

Plinii lapsus.